

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomických věd**

Analýza daňových příjmů v municipálních rozpočtech

Martina Dvořáková

**Bakalářská práce
2013**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina Dvořáková**
Osobní číslo: **E10297**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa**
Název tématu: **Analýza daňových příjmů v municipálních rozpočtech**
Zadávající katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalantka na konkrétně vybrané obci Cerekvice nad Loučnou provede analýzu jednotlivých daní, jejichž výnosy přímo plynou do rozpočtu zmíněné obce v rámci finančního systému platného v České republice. Analýza bude provedena za období 10 let po sobě jdoucích, resp. v letech 2001-2011 pomocí regresní analýzy. Zaměří se na výnosy z daní sdílených, výnosy z daní svěřených a predikci výnosů z jednotlivých daní, které může rozpočet obce Cerekvice nad Loučnou v budoucnu očekávat.

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

HINDLS, Richard. Statistika pro ekonomy. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007, 415 s. ISBN 978-80-86946-43-6.
JÍLEK, Milan. Fiskální decentralizace, teorie a empirie. 1. vyd. Praha: Aspi, 2008. 426 s. ISBN 978-80-7357-355-3.
PEKOVÁ, Jitka. Finance územní samosprávy: teorie a praxe. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-614-1.
PROVAZNÍKOVÁ, Romana. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2. akt. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2009. 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9.
Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.
Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů.
Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.
Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Kotátkova Stránská

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Pavla Koťátková Stránská
Ústav ekonomických věd

Datum zadání bakalářské práce: 29. června 2012
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2013

Myšková

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

Volejčíková
doc. Ing. Jolana Volejčíková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 9. října 2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. 6. 2013

Martina Dvořáková

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí práce paní Ing. Pavle Kořátkové Stránské, PhD. za její odbornou pomoc, cenné rady a poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou daňových příjmů v municipálních rozpočtech. První kapitola popisuje obec jako základní územní jednotku a její rozpočtové příjmy. Druhá kapitola se věnuje platnému daňovému systému v České republice a rozpočtovému určení daní. Další kapitola se věnuje teoretickým východiskům použitých metod regresní analýzy a časových řad. Následující kapitola charakterizuje obec Cerekvice nad Loučnou. Závěr práce je věnován regresní analýze daňových příjmů obce Cerekvice nad Loučnou v letech 2001-2011.

KLÍČOVÁ SLOVA

Obec, příjmy rozpočtu obce, daňový systém, daňové příjmy, regresní analýza

TITLE

Analysis of tax revenues in the municipal budgets

ANNOTATION

This Bachelor's deals with the analysis of tax revenue in municipal budgets. The first chapter describes the municipality as the basic territorial unit and its budget revenue. The second chapter is devoted to the applicable tax system in the Czech Republic and the budgetary allocation of taxes. Another chapter is devoted to the theoretical background of the methods used regression analysis and time series. The following section describes the municipality Cerekvice nad Loučnou. The conclusion is devoted regression analysis of tax revenue of Cerekvice nad Loučnou in 2001 - 2011.

KEYWORDS

Municipality, the municipal budget revenues, tax system, tax revenues, regression analysis

OBSAH

ÚVOD	- 10 -
1 ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA	- 11 -
1.1 OBEC	- 12 -
1.1.1 Rozdělení obcí v ČR.....	- 12 -
1.1.2 Působnost obcí.....	- 13 -
1.1.3 Orgány obce	- 15 -
1.2 ROZPOČET OBCE	- 17 -
1.2.1 Struktura územního rozpočtu.....	- 19 -
1.2.2 Daňové příjmy územních rozpočtů	- 21 -
1.2.3 Nedaňové příjmy územních rozpočtů.....	- 22 -
1.2.4 Přijaté transfery.....	- 22 -
1.2.5 Výdaje územních rozpočtů.....	- 23 -
2 DAŇOVÝ SYSTÉM ČR.....	- 24 -
2.1 CHARAKTERISTIKA DANÍ	- 24 -
2.1.1 Daně z příjmů	- 24 -
2.1.2 Majetkové daně.....	- 25 -
2.1.3 Daň z přidané hodnoty (DPH).....	- 26 -
2.2 ROZPOČTOVÉ URČENÍ DANÍ.....	- 27 -
2.2.1 Rozpočtové určení daní v období 1993 – 1995.....	- 28 -
2.2.2 Rozpočtové určení daní v období 1996 – 2000.....	- 28 -
2.2.3 Rozpočtové určení daní v období 2001 – 2012.....	- 29 -
2.2.4 Rozpočtové určení daní od roku 2013	- 32 -
3 ANALÝZA ČASOVÝCH ŘAD	- 34 -
3.1 TYPY ČASOVÝCH ŘAD	- 34 -
3.2 MODELOVÁNÍ ČASOVÝCH ŘAD	- 34 -
3.2.1 Klasický model.....	- 35 -
3.2.2 Boxova-Jenkinsova metodologie	- 36 -
3.2.3 Spektrální analýza	- 36 -
3.3 TRENDOVÉ FUNKCE	- 37 -
3.4 REGRESNÍ ANALÝZA	- 37 -
4 OBEC CEREKVICE NAD LOUČNOU	- 39 -
4.1 HISTORIE OBCE	- 39 -
4.2 DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE OBCE.....	- 40 -
4.3 OBČANSKÁ VYBAVENOST OBCE.....	- 41 -
5 ANALÝZA DAŇOVÝCH PŘÍJMŮ OBCE CEREKVICE NAD LOUČNOU.....	- 43 -
5.1 ANALÝZA CELKOVÝCH PŘÍJMŮ ROZPOČTU OBCE	- 43 -
5.2 DAŇOVÉ PŘÍJMY OBCE CEREKVICE NAD LOUČNOU V OBDOBÍ 2001 – 2011	- 45 -
5.3 REGRESNÍ ANALÝZA DAŇOVÝCH PŘÍJMŮ OBCE CEREKVICE NAD LOUČNOU	- 47 -
5.3.1 Daň z přidané hodnoty	- 48 -
5.3.2 Daň z příjmů fyzických osob.....	- 49 -
5.3.3 Daň z příjmů právnických osob.....	- 50 -
5.3.4 Výlučné daně	- 51 -
5.3.5 Shrnutí odhadů jednotlivých výnosů daní v období 2012 – 2013	- 52 -
ZÁVĚR.....	- 54 -
POUŽITÁ LITERATURA	- 56 -
ZÁKONY	- 58 -
INTERNETOVÉ ZDROJE	- 59 -

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Počty zastupitelů v závislosti na počtu obyvatel obce	-16-
Tabulka 2: Schéma běžného rozpočtu	-19-
Tabulka 3: Schéma kapitálového rozpočtu.....	-20-
Tabulka 4: Hodnoty koeficientu pro daň z nemovitosti	-26-
Tabulka 5: Koeficienty velikostní kategorie obce.....	-30-
Tabulka 6: Podíly počtu čtyř největších měst	-31-
Tabulka 7: Koeficienty a násobky postupných přechodů.....	-32-
Tabulka 8: Podíly počtu čtyř největších měst pro rok 2013	-33-
Tabulka 9: Koeficienty a násobky postupných přechodů pro rok 2013	-33-
Tabulka 10: Věková struktura obyvatel obce k 31. 12. 2010.....	-40-
Tabulka 11: Migrační a přirozené přírůstky v obci za období 2001 - 2011	-41-
Tabulka 12: Podíl daňových příjmů na celkových příjmech za období 2001 - 2011	-44-
Tabulka 13: Podíl daňových příjmů na jednoho obyvatele obce za období 2001 - 2011.....	-45-
Tabulka 14: Příjmy jednotlivých DPFO obce za období 2001 - 2011 (v tis. Kč).....	-46-
Tabulka 15: Výše a odhad příjmů DPH obce za období 2001 – 2013 (v tis. Kč).....	-48-
Tabulka 16: Výše a odhad příjmů DPFO obce za období 2001 - 2013 (v tis. Kč).....	-49-
Tabulka 17: Výše a odhad příjmů DPPO obce za období 2001 – 2013 (v tis. Kč).....	-50-
Tabulka 18: Výše a odhad příjmů výl. daní obce za období 2001 - 2013 (v tis. Kč).....	-51-
Tabulka 19: Shrnutí budoucího vývoje daňových příjmů obce na roky 2012 - 2013	-53-

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Demografický vývoj obce v letech 2001 - 2011	-40-
Obrázek 2: Vývoj celkových příjmů rozpočtu obce v letech 2001 - 2011	-43-
Obrázek 3: Vývoj struktury příjmů rozpočtu obce v letech 2001 - 2011	-44-
Obrázek 4: Výše a skladba daňových příjmů obce v letech 2001 - 2011.....	-45-
Obrázek 5: Podíl jednotlivých druhů daní na celkových příjmech rozpočtu obce Cerekvice nad Loučnou v letech 2001 - 2011	-47-
Obrázek 6: Regresní analýza příjmů DPH v letech 2001 - 2013.....	-49-
Obrázek 7: Regresní analýza příjmů DPFO v letech 2001 - 2013	-50-
Obrázek 8: Regresní analýza příjmů DPPO v letech 2001 - 2013	-51-
Obrázek 9: Regresní analýza příjmů výlučných daní v letech 2001 - 2013	-52-

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
OÚ	Obecní úřad
RUD	Rozpočtové určení daní
Sb.	Sbírka zákonů
VÚSC	Vyšší územní samosprávný celek
ZÚSC	Základní územní samosprávný celek
DPPO	Daň z příjmů právnických osob
DPFO	Daň z příjmů fyzických osob
DPH	Daň z přidané hodnoty
VČP	Východočeská plynárenská a.s.
ORP	Obec s rozšířenou působností
POÚ	Pověřený obecní úřad
DSO	Dobrovolný svazek obcí

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je analyzovat vývoj daňových příjmů vybrané obce. Vybranou obcí je Cerekvice nad Loučnou, jedna z obcí Pardubického kraje.

Obec je právnickou osobou, která se vyznačuje ekonomickou samostatností. To znamená, že má vlastní majetek a hospodaří s ním, má vlastní finanční prostředky a sestavuje svůj vlastní rozpočet. Se samostatností obce je spojena větší pravomoc a s tou přichází i vyšší odpovědnost za vlastní hospodaření a uspokojování potřeb občanů. Proto je důležité, aby hospodaření obce bylo kvalitní a finanční prostředky aby byly vynakládány efektivně. Příjmy obce tvoří například příjmy z vlastního majetku, příjmy z vlastní správní činnosti a z výkonů státní správy nebo dotace ze státního a krajského rozpočtu. Nejvýznamnější skupinou příjmů obce jsou však příjmy daňové.

Cílem této bakalářské práce je analyzovat vývoj daňových příjmů plynoucích do rozpočtu obce Cerekvice nad Loučnou za posledních 11 let po sobě jdoucích, resp. v letech 2001-2011. Pomocí regresní analýzy bude proveden odhad vývoje daňových příjmů rozpočtu obce v letech 2012 a 2013.

Práce je rozdělena do dvou částí. První část je zaměřena na teorii. V první kapitole je popisována územní samospráva, konkrétně jedna z jejích základních částí – obec. Prostor je zde věnován obecné charakteristice obcí, obecnímu rozpočtu a jeho jednotlivým částem. Ve druhé kapitole je potom popsán daňový systém ČR, základní daně, plynoucí do rozpočtu obce a také rozpočtové určení daní. V poslední teoretické kapitole je definována analýza časových řad a regresní analýza, která je poté prakticky využita v analytické části.

Ve druhé, navazující části, která je analytická, bude nejprve ve čtvrté kapitole popsáno prostředí obce Cerekvice nad Loučnou, její historie, základní demografická data a občanská vybavenost obce. Analýzou daňových příjmů obce se zabývá poslední, pátá kapitola. Nejprve budou analyzovány uplynulé roky 2001 – 2011 a následně bude pomocí regresní analýzy proveden odhad daňových příjmů pro roky 2012 a 2013.

1 ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA

Pojmem veřejná správa se rozumí především správa veřejných záležitostí, která je uskutečňována projevem výkonné moci ve státě.

Veřejnou správu tvoří dva hlavní subsystémy – státní správa a územní samospráva. Státní správu vykonává přímo stát a to prostřednictvím institucí jako jsou – vláda, ministerstva a územní správní orgány. Územní samosprávu v České republice (ČR) vykonávají obce a kraje, bývá označena jako výsledek delegování správy na jiné, nestátní subjekty. Samospráva je tedy výrazem decentralizace a demokracie.

Územní samospráva se historicky vyvíjela. Skupiny lidí osídlovaly postupně různá místa, ať už kolem toků řek (z důvodu blízkosti vody) nebo třeba na úpatí hor (z důvodu ochrany). Lidé se sdružovali do sídel z důvodů ekonomických, kulturních i z potřeby komunikace. Vývoj územní samosprávy je velmi úzce spjat s vývojem a úlohou státu.[10]

Územní samospráva tak vznikala **přírozeně** jako obce a města s větším či menším počtem obyvatel, kteří sídlí na stejném místě. Obec byla a je základem společnosti. V novověku je obec jako základní stupeň územní samosprávy. V ČR je obec základní územní samosprávný celek (ZÚSC). Druhou možností je **uměle**, z vůle státu, jako vyšší stupeň územní samosprávy na regionální úrovni. V ČR se jedná o vyšší územní samosprávný celek (VÚSC), který zahrnuje společenství obyvatel více měst a obcí v dané oblasti, které spojují společné potřeby a zájmy na střední úrovni.[9]

V současné době existuje v ČR dvoustupňový systém územní samosprávy. První stupeň je tvořen obecními úřady, popřípadě pověřenými obecními úřady a úřady s rozšířenou působností. Druhý stupeň tvoří krajské úřady.[10]

Územní samosprávní celky mají určité základní znaky, kterými jsou:[2][9]

- **území**, které je vymezené hranicí
- **občan**, osoba, která je státním občanem ČR a je hlášena k trvalému pobytu
- **právo na samosprávu**, o svých záležitostech smí rozhodovat bez omezování státem (v rámci zákona).

Dalšími znaky může být, že se vyznačují ekonomickou samostatností, tedy hospodaří dle svého rozpočtu a se svým majetkem a že se jedná o právnické osoby (veřejnoprávní korporace).

1.1 Obec

Jak již bylo výše uvedeno, obec je základní územní samosprávný celek, který je tvořen územním společenstvím občanů a který má právo na samosprávu. V Ústavě ČR¹ je dále uvedeno, že obec je vždy součástí vyššího územního samosprávného celku a je samostatně spravována zastupitelstvem.

1.1.1 Rozdělení obcí v ČR

Obce v ČR lze členit dle jejich právního postavení, a to především v rozsahu jimi vykonávaných agend státní správy a v některých záležitostech formálního charakteru. V ČR se rozlišují tři základní druhy obcí:[2]

- obce „základní“ (zpravidla je lze označit také jako „vesnické“) – tedy obce, které nejsou městy ani městysy,
- městyse – městysem je obec, o které tak na návrh obce, po vyjádření vlády, stanoví předseda Poslanecké sněmovny,
- města – obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.

Města lze z hlediska obecního zřízení členit do tří skupin:[2]

- města „základní“ – tedy města, která nejsou statutární,
- statutární města – na základě rozhodnutí statutárních měst se může jejich území členit na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy. Statutárními městy jsou výslovně vyjmenovaná města – Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná a Mladá Boleslav,
- hlavní město Praha – zvláštní úpravu zákona o obcích² tvoří zákon o hlavním městě Praze³, ve znění pozdějších předpisů, zákon o obcích ani zákon o krajích⁴ se na hlavní město Prahu nevztahují. Vedle svého postavení hlavního města ČR má Praha postavení kraje a obce.

¹ Zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky

² Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

³ Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

⁴ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

Dále je možné obce v ČR členit dle působnosti:[22]

- obecní úřad obce s rozšířenou působností (205 obcí k 1. 1. 2010)
- obec s pověřeným obecním úřadem (393 obcí k 1. 1. 2010)
- obec se základním rozsahem přenesené působnosti (6 250 obcí k 1. 1. 2010).

Obce s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností jsou stanoveny zvláštním zákonem.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností, jedná se o obce III. typu (ORP), vedle přenesené působnosti základního rozsahu (podle § 61 odst. 1 písm. a) zákona č. 128/2000 Sb.) a vedle přenesené působnosti pověřených obecních úřadů (podle § 64 zákona č. 128/2000 Sb.) vykonává další ve svěřeném rozsahu přenesenou působnost ve správním obvodu určeném prováděcím právním předpisem. Věcně je rozšířená působnost vymezena jak v zákoně o obcích, tak v mnoha speciálních zákonech. Jedná se např. o vydávání cestovních a osobních dokladů, řidičských průkazů, živnostenského oprávnění, vodoprávní řízení apod.

Pověřený obecní úřad, jedná se o obce II. typu (POÚ), vedle přenesené působnosti základního rozsahu (podle § 61 odst. 1 písm. a) zákona č. 128/2000 Sb.) vykonává další ve svěřeném rozsahu přenesenou působnost ve správním obvodu určeném prováděcím právním předpisem. Pověřenému obecnímu úřadu jsou podřízeny např. matriční odbor a stavební úřad.

V **obci se základním rozsahem výkonu státní správy** mohou státní orgány a orgány krajů do samostatné působnosti zasahovat jen tehdy, vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem, který zákon stanoví. Rozsah samostatné působnosti může být omezen pouze zákonem. Povinnosti může obec ukládat v samostatné působnosti obecně závaznou vyhláškou. Orgány obce je vykonávána přenesená působnost v základním rozsahu ve věcech, které stanoví zvláštní zákony; v tomto případě je území obce správním obvodem.[22]

1.1.2 Působnost obcí

Působnost obecně vyjadřuje okruh záležitostí, v nichž je nějakému konkrétnímu orgánu veřejné správy platným právním řádem umožněno autoritativně (někdy označováno mocensky) rozhodovat, tedy vytvářet a prosazovat svou vůli.[23] V rámci ČR je tradičně rozlišována působnost přenesená a samostatná.

Přenesená působnost je okruhem záležitostí, které vykonávají orgány obce jménem státu, nikoli jménem svým. Za kvalitu výkonu přenesené působnosti též vůči veřejnosti odpovídá

stát, který ji orgánům obce svěřil. Proto také musí orgány obce při výkonu této cizí (státní) působnosti respektovat vůli toho, kdo jim ji svěřil. Při výkonu přenesené působnosti orgány obce neformulují vůli obce, leč státu, a činí tak nikoli jménem obce, ale přirozeně jménem státu.

Přenesenou působnost obce vykonávají pro stát výhradně obecní úřady a tzv. zvláštní orgány. Nepatrná část přenesené působnosti přísluší radě obce v podobě vydávání nařízení obce.[23]

V rámci výkonu přenesené působnosti se u obcí jedná např. o tyto činnosti:[10] vydávání nařízení obce, rozhodování o místních a účelových komunikacích, projednávání přestupků, jsou vodoprávním a povodňovým úřadem. Do přenesené působnosti obce s pověřeným obecním úřadem se řadí např. činnosti jako rozhodování v prvním stupni ve správním řízení, rozhodování o poskytování půjček, zajišťují volby do Parlamentu ČR, do zastupitelstev krajů, do zastupitelstev obcí a do Evropského parlamentu. Do přenesené působnosti u obcí s rozšířenou působností patří např. kompetence vést evidenci a registr obyvatel, vydávat OP, cestovní doklady a řidičské průkazy, vydávat souhlas k vodním stavbám, pečovat o staré, zdravotně postižené a nepřízpůsobivé občany.

Samostatná působnost je samosprávou obce. Obec sama spravuje své záležitosti a ty záležitosti svých členů, jejichž spravování jí stát neodňal. V samostatné působnosti jedná obec svým vlastním jménem a na vlastní účet. Samospráva má dvojí podobu - soukromoprávní a veřejnoprávní.

Veřejnoprávní částí samosprávy je uplatňování přirozené autority (moci) volených orgánů obce vůči těm, kteří je ustavili. Je to uplatňování vlastní vůle obce vůči veřejnosti, proto musí být tvorba této vůle i její uplatňování regulovány normami veřejného práva a proto i pro tuto část činnosti obce musí platit zásada, že co není zákonem povoleno, to je orgánům obce zakázáno.

Soukromoprávní část samosprávy je důsledkem toho, že obec jako právnická osoba je nadána též vlastnickým právem. Obec je vlastníkem věcí movitých i nemovitých a má vlastní peníze. Je též zaměstnavatelem fyzických osob. Obec jako vlastník vstupuje též na trh a je zde v rovném postavení se všemi ostatními osobami. Při realizaci soukromoprávního postavení obce pak platí i pro obec totéž co pro všechny ostatní soukromoprávní subjekty - co není zákonem či na základě zákona zakázáno, to je dovoleno. Protože však majetek obce má přeci jen poněkud jiný charakter než majetek jiných osob, neboť má sloužit společnému užívání občany obce, je obec na rozdíl od ostatních soukromoprávních subjektů v této své činnosti

mnohem více omezoována (například zákonem o zadávání veřejných zakázek⁵, zákonem o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů⁶ či přímo omezujícími ustanoveními v zákoně o obcích⁷).[23]

Do samostatné působnosti obce ze zákona o obcích patří:[10] hospodaření obce, rozpočet a závěrečný účet obce, peněžní fondy obce, právnické osoby obce a organizační složky obce a účast obce v právnických osobách, osobní a věcné výdaje na činnost obecního úřadu a zvláštních orgánů obce, organizace, řízení, personální a materiální zabezpečení obecního úřadu, vydávání obecně závazných vyhlášek obce, místní referendum, obecní policie, ukládání pokut za správní delikty, program rozvoje územního obvodu obce, územní plán obce a regulační plán a vyhlášení jejich závazné části obecně závaznou vyhláškou, spolupráce s jinými obcemi atd.

1.1.3 Orgány obce

Tak jako každá právnická osoba, tedy i obec, jedná navenek prostřednictvím svých orgánů. Orgány obce jsou výslovně uvedeny v zákoně o obcích, konkrétně se uvádí následující: *„Obec je samostatně spravována zastupitelstvem obce, dalšími orgány obce jsou rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce.“*

Zastupitelstvo obce

Jedná se o kolektivní orgán složený z členů volených v přímých volbách občany obce. Obecní zřízení stanoví minimální a maximální počet členů zastupitelstva v závislosti na počtu obyvatel obce (stanoví dosavadní zastupitelstvo nejpozději 85 dnů přede dnem voleb) - konkrétně Tabulka 1.

⁵ Zákon č. 199/1994 Sb. o zadávání veřejných zakázek

⁶ Zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

⁷ Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)

Tabulka 1: Počty zastupitelů v závislosti na počtu obyvatel obce

Počet obyvatel	Počet zastupitelů
do 500	5 až 15
nad 500 do 3 000	7 až 15
nad 3 000 do 10 000	11 až 25
nad 10 000 do 50 000	15 až 35
nad 50 000 do 150 000	25 až 45
nad 150 000	35 až 55

zdroj: zpracováno dle [17]

Zastupitelstvo je nejvyšším orgánem obce, kterému náleží rozhodující oprávnění v oblasti samostatné působnosti. Je mu tedy takto např. vyhrazeno vydávání obecně závazných vyhlášek obce, rozhodování o vyhlášení místního referenda, schvalování rozpočtu, zřizování a rušení příspěvkových organizací. Zastupitelstvo volí ze svých řad starostu, místostarosty a další členy rady obce a odvolává je z funkce.

Zasedání zastupitelstva je veřejné, schází se dle potřeby, nejméně jedenkrát za tři měsíce. Zasedání zpravidla svolává a řídí starosta. Zastupitelstvo je schopno se usnášet, je-li přítomna nadpoloviční většina jeho členů, k platnému hlasování je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva, nestanoví-li zákon jinak.

Funkce člena zastupitelstva je veřejnou funkcí.[2][17]

Rada obce

Rada obce je výkonným orgánem v oblasti samostatné působnosti, při výkonu této působnosti odpovídá rada zastupitelstvu. Jedná se o kolegiální orgán, který je tvořený starostou, zástupcem starosty a dalšími členy, které volí zastupitelstvo ze svých členů. Počet členů rady je lichý (od 5 do 11 osob), přičemž nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva. Rada se nevolí v obcích, kde má zastupitelstvo méně než 15 členů – zde plní tuto funkci starosta.

Rada se schází dle potřeby, její schůze jsou neveřejné. Rada je schopna se usnášet, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jejích členů a k rozhodnutí je třeba nadpoloviční většina všech jejích členů.

Radě je vyhrazeno např. zabezpečování hospodaření obce podle schváleného rozpočtu, plní funkci zakladatele nebo zřizovatele vůči právnickým osobám, řeší otázky vnitřní organizace obecního úřadu, do její pravomoci též náleží ukládání pokut právnickým a fyzickým osobám, které jsou podnikateli, ve věcech samostatné působnosti obce.[2]

Starosta

Starostu volí z řad svých členů zastupitelstvo. Za své činnosti je starosta odpovědný zastupitelstvu. Starosta zpravidla svolává a řídí zasedání zastupitelstva a rady obce, stojí v čele obecního úřadu. Se souhlasem ředitele krajského úřadu jmenuje a odvolává tajemníka obecního úřadu. V obcích, kde není tajemník ustaven, plní jeho úkoly starosta.

Starosta „zastupuje obec navenek“. Starostu zastupuje místostarosta, kterého také volí zastupitelstvo obce.[2]

Obecní úřad

Obecní úřad je personálně tvořen starostou, místostarostou, tajemníkem obecního úřadu (je-li tato funkce zřízena) a zaměstnanci obce zařazenými do obecního úřadu (tj. profesionálním aparátem). V čele obecního úřadu stojí starosta.

Obecní úřad vykonává samostatnou i přenesenou působnost obce, s výjimkou věcí, které patří do působnosti jiného orgánu obce.[2]

Zvláštní orgány obce

V případech stanovených zvláštními zákony zřizuje starosta pro výkon přenesené působnosti zvláštní orgány obce a jmenuje a odvolává jejich členy. Jako příklad je možné uvést povodňové komise nebo komise pro projednávání přestupků.[2]

Orgány zastupitelstva obce a rady obce

Zastupitelstvo může zřídit jako své iniciativní a kontrolní orgány *výbory*. Povinně se zřizuje finanční a kontrolní výbor.

Rada může zřizovat jako své iniciativní a poradní orgány *komise*. [2]

1.2 Rozpočet obce

Rozpočet obce je jedním z rozpočtů na úrovni územních samosprávních celků. Druhým z těchto rozpočtů je rozpočet kraje. Hlavním rozpočtem v ČR je státní rozpočet. Všechny tyto druhy rozpočtů, včetně rozpočtů dobrovolných svazků obcí (DSO), tvoří soustavu veřejných rozpočtů. Na státní rozpočet je nahlíženo jako na centralizovaný peněžní fond, územní rozpočty jsou označovány jako decentralizované peněžní fondy.

Všechny druhy veřejných rozpočtů mají stejný základ a to ten, že jsou tvořeny následujícími principy:[10]

- princip nenávratnosti – uhrazené daně (poplatky a cla) se poplatníkovi nevrátí např. v podobě konkrétní služby,
- princip neekvivalence – při platbě daní (poplatků a cel) poplatník předem neví, jak budou prostředky vynaloženy, a nemá zaručeno, že se mu v rámci veřejných výdajů vrátí v ekvivalentní výši,
- princip nedobrovolnosti – daně (poplatky a cla) poplatník neplatí dobrovolně, nýbrž je k tomu donucen zákony.

Dalším společným znakem veřejných rozpočtů je, že každý z nich plní funkci:[9]

- alokační – na úrovni územní samosprávy je rozhodující, celkové použité zdroje se rozdělují mezi soukromé a veřejné statky, určuje se struktura veřejného rozpočtu,
- redistribuční – tuto funkci plní více státní rozpočet, kdy přerozděluje důchody od bohatých k chudým (v rámci sociálních dávek), v rámci územní samosprávy může jít např. o sociální výpomoc,
- stabilizační – tato funkce také přísluší spíše státnímu rozpočtu, v rámci územní samosprávy je tato funkce propojena s regionální politikou.

Na rozpočet obce je možné nahlížet jako na bilanci, kdy se dávají do souladu plánované příjmy a výdaje obce za rozpočtové období. Rozpočtové období je v ČR shodné s kalendářním rokem, tedy od 1. 1. do 31. 12. Další možností, jak nahlížet na rozpočet obce je, že bude suplovat úlohu finančního plánu, tzn., že bude připouštět pouze ty výdaje obce, které budou kryty příjmy, které lze reálně očekávat, existujícími rezervami a případně půjčkami, které lze získat a splatit.[10]

Obec je povinna sestavovat mimo běžného rozpočtu na daný kalendářní rok také tzv. **rozpočtový výhled**. Ten je zpravidla sestavován na období 2 – 5 let. Jsou v něm zahrnuty nejen pravidelné příjmy a výdaje, ale také se zvažují dlouhodobé záměry obce (dlouhodobé závazky a pohledávky, půjčky, úvěry, investiční akce, záměry rozvoje obce apod.). Nezpracování rozpočtového výhledu se považuje za správní delikt a může být pokutován až do výše 1 mil. Kč.[24]

Pokud nastane situace, že k 1. 1. nebude mít obec schválen rozpočet na daný kalendářní rok, bude hospodařit dle tzv. **rozpočtového provizoria**. Jeho pravidla stanoví zastupitelstvo a měl by zabezpečit chod obecního úřadu a obce, plnění všech závazků obce (dodavatelských, pracovně-právních vztahů apod.), řešení krizových situací a financování již započatých investičních akcí.[24]

Při sestavování obecního rozpočtu by měl být cílem tzv. vyrovnaný rozpočet, což znamená, že příjmy se rovnají výdajům. V případě, že příjmy převyšují výdaje, jedná se o tzv. přebytkový rozpočet, kterým se vytváří finanční rezerva pro další rozpočtové roky. Poslední varianta, která může nastat, je deficitní rozpočet, tedy že výdaje převyšují příjmy, v tomto období musí obec využít rezerv z minulých období, případně využít např. úvěru.

1.2.1 Struktura územního rozpočtu

Ve většině obcí se zpravidla sestavuje tzv. běžný rozpočet a kapitálový rozpočet. **Běžný rozpočet** v sobě zahrnuje běžné příjmy a výdaje, z nichž se většina pravidelně opakuje, a dají se plánovat. Schéma běžného rozpočtu naznačuje Tabulka 2.

Tabulka 2: Schéma běžného rozpočtu

Příjmy	Výdaje
daňové: - svěřené daně - sdílené daně - místní (a regionální) daně - správní poplatky (daně)	- všeobecné veřejné služby (veřejná správa apod.) - veřejný pořádek (policie, hasiči apod.) - vzdělání - péče o zdraví (veřejné zdravotnictví atd.) - bydlení - komunální služby - na podnikání - ostatní běžné výdaje (nahodilé, placené pokuty apod.) - placené úroky - běžné dotace jiným rozpočtům
nedaňové - uživatelské poplatky za služby - příjmy z pronájmu majetku - příjmy od vlastních neziskových organizací - zisk z podnikání - ostatní	
přijaté transfery - běžné dotace ze státního rozpočtu - běžné dotace ze státních fondů - od územních rozpočtů - ostatní běžné příjmy (nahodilé, přijaté dary, sáčky apod.)	
(Saldo - přebytek)	(Saldo - schodek)

zdroj: zpracováno dle [10]

Naproti tomu stojí **rozpočet kapitálový**, který slouží k plánování jednorázových a zpravidla neopakovatelných příjmů a výdajů. Zachycuje příjmy, které jsou určeny k financování investičních potřeb. Schéma kapitálového rozpočtu je naznačeno v Tabulce 3.

Tabulka 3: Schéma kapitálového rozpočtu

Příjmy	Výdaje
- z prodeje majetku - kapitálové přijaté dotace z rozpočtové soustavy - příjmy z půjček apod. - příjmy z emise vlastních obligací - přebytek běžného rozpočtu - dary na investice apod.	- na investice - kapitálové dotace jiným rozpočtům - na nákup obligací, akcií - poskytované střednědobé a dlouhodobé půjčky - splátky dříve přijatých půjček - krytí deficitu běžného rozpočtu
(Saldo - přebytek)	(Saldo - schodek)

zdroj: zpracováno dle [10]

Dle vyhlášky Ministerstva financí o rozpočtové skladbě⁸ třídí rozpočtová skladba příjmy a výdaje z hlediska odpovědnostního, druhového, odvětvového, konsolidačního, zdrojového, doplňkového, programového, účelového, strukturního a transferového.

Z **hlediska odpovědnostního** se třídí příjmy a výdaje státního rozpočtu a to podle správců kapitol (např. kancelář prezidenta republiky, poslanecká sněmovna, senát, úřad vlády, ministerstva). Z **hlediska druhového** se třídí všechny příjmy a výdaje podle příjmových a výdajových druhů (co konkrétně bylo za výdaj pořízeno, právní důvod příjmu). Z **hlediska odvětvového** se třídí příjmy a výdaje dle odvětví (druh činnosti, ze které plynou příjmy, resp. kam plynou výdaje). Z **hlediska konsolidačního** se třídí příjmy a výdaje uvnitř soustavy veřejných rozpočtů (okruh veřejných rozpočtů, kde dochází k peněžním převodům). Z **hlediska podkladu** pro změnu rozpočtu se třídí příjmy a výdaje státního rozpočtu podle druhů podkladu pro změnu rozpočtu (jaký je právní důvod). Z **hlediska prostorového původu příjmů a výdajů** se třídí příjmy a výdaje podle toho, zda je jejich zdrojem tuzemsko nebo zahraničí. Z **hlediska nástrojového** dochází ke třídění dle toho, zda zdrojem příjmů či výdajů je tuzemsko, rozpočet EU či jiné zdroje a podle peněžních fondů, programů a projektů a mezinárodních smluv o finančních mechanismech. Z **hlediska příslušnosti výdajů** se třídí výdaje státního rozpočtu na dílčí průřezové ukazatele. Z **hlediska příslušnosti výdajů k programům** se třídí výdaje státního rozpočtu na programy a jejich nižší celky dle § 12 a 13 rozpočtových pravidel⁹. Z **hlediska účelu rozpočtového přesunu** se mohou třídít výdaje státního rozpočtu, k nimž organizační složka státu opravňuje rozpočtové přesuny od organizačních složek státu patřících do jiných kapitol, podle kapitol, z nichž se tyto přesuny uskutečnily, a podle roku a pořadí vzniku účelu. Z **hlediska věcné podstaty příjmů a výdajů** se třídí příjmy a výdaje státního rozpočtu do strukturovaných celků. Z **hlediska účelů**

⁸ Vyhláška Ministerstva financí č. 323/2002 Sb. o rozpočtové skladbě

⁹ Zákon č. 218/2000 Sb. rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla)

transferů se třídí výdaje státního rozpočtu, které mají povahu transferů územním rozpočtům a příjmy územních rozpočtů z těchto transferů, z které kapitoly nebo z kterého státního fondu se tento transfer poskytuje nebo zda se poskytuje z Národního fondu, a podle pořadí transferu.[16]

1.2.2 Daňové příjmy územních rozpočtů

Jedním z nejvýznamnějších příjmů plynoucích do obecních rozpočtů tvoří daňové příjmy. Velikost výnosu daňových příjmů plynoucích do obecního rozpočtu je přímo ovlivněna zákonem o rozpočtovém určení daní¹⁰ a také zákonem o místních poplatcích¹¹. Daňové příjmy obcí jsou tvořeny svěřenými a sdílenými daněmi, místními poplatky a správními poplatky.

Výběr **svěřených daní** je určen na základě platných zákonů. Výběr a správa daně je obvykle prováděna centrálně a daňový základ a sazby daní mohou obce ovlivnit jen minimálně nebo vůbec. Jako typického zástupce tohoto druhu daní je možné uvést daň z nemovitosti, u které jde celý výnos do rozpočtu obce.[10]

V případě **sdílených daní** stát i územní samosprávy sdílejí stejnou daňovou základnu, konstrukce daně je stanovena celostátně na základě příslušných zákonů a obce nemají možnost ji ovlivnit. Je možné se setkat se dvěma způsoby přidělování sdílených daní:[11]

- derivační typ – stanovené procento z celkového ziskového objemu určené daně je rozděleno nižším úrovním podle výnosu této daně v konkrétním území, tento typ daně tedy respektuje původ daně a daňový výnos se vrací do území, kde vznikl.
- nederivační typ – stanovené procento se z celkového ziskového příjmu stanovené daně rozdělí podle počtu obyvatel, resp. jiného kritéria.

Na rozdíl od svěřených a sdílených daní, u **místních poplatků** má obec možnost rozhodovat o druzích a sazbách poplatků, tzn., že je může nebo nemusí zavést svou obecně závaznou vyhláškou. Dle §1 zákona 174/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů je obec oprávněna vybírat následující poplatky: poplatek ze psů, za lázeňský nebo rekreační pobyt, za užívání veřejného prostranství, ze vstupného, z ubytovací kapacity, za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst, za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění,

¹⁰ Zákon č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, ve znění pozdějších předpisů

¹¹ Zákon č. 565/1992 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

využívání a odstraňování komunálních odpadů, za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace.

Správní poplatky jsou příjmy za správní úkony, které územní jednotka vykonává v rámci přenesené působnosti. Výše těchto poplatků je stanovena v zákoně o správních poplatcích¹².

1.2.3 Nedaňové příjmy územních rozpočtů

Nedaňové příjmy do územních rozpočtů jsou skupinou příjmů, u kterých má obec možnost jejich ovlivnění. Jedná se především o příjmy z vlastního podnikání, z uživatelských poplatků a z vlastní správní činnosti.

Do příjmů z vlastního podnikání spadají například zisky z obecních podniků (např. pokud obec provozuje prodejnu potravin), příjmy z prodeje nebo pronájmu majetku (např. půdy) nebo příjmy z obchodování s cennými papíry (to ale pouze výjimečně).

Příjmy z uživatelských poplatků nepředstavují vysoký podíl na příjmech do územních rozpočtů (zpravidla nepřesahují 10 % celkových příjmů), nicméně mohou obci sloužit i jinak. Například zavedení nebo růst poplatku může vést ke snížení nároků na určitou službu, což může být příznivé v případě, že poplatky vedou ke zvýšení účinnosti ve využití zdrojů jako je voda či energie. Na druhou stranu zavedení poplatku s sebou může nést také negativní dopad, např. může odrazovat jedince od spotřeby určitého statku.[10]

Mezi ostatní nedaňové příjmy obcí je možné zařadit např. příjmy z darů, výnosů ze sbírek. Jedná se spíše o nahodilé a nepříliš významné zdroje příjmů.

1.2.4 Přijaté transfery

Hospodaření územních samospráv není ve většině případů finančně soběstačné. Vlastní příjmy nestačí na financování potřebných výdajů. Transfery (dotace) proto představují významnou část příjmů rozpočtů územní samosprávy, zejména obcí. Transfery slouží k nenávratnému přerozdělování v rámci rozpočtové soustavy a jsou projevem solidarity. Potřeba dotací se většinou zdůvodňuje potřebou obecné podpory obcí a regionů, ať už se jedná o dotace ze státního rozpočtu nebo o dotace ze státních fondů. Přerozdělovací procesy se uskutečňují především ve formě nenávratných dotací, které mohou být do územních rozpočtů poskytnuty jako:[9]

¹² Zákon č. 368/1992 Sb. o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

- účelové (specifické) – nejčastěji jsou poskytovány na financování vzdělávání, záchranné služby nebo na zabezpečení bezpečnosti (obecní policie, hasiči). V případě investičních účelových dotací jsou zpravidla vázány na splnění určitých podmínek (např. financování investice i z vlastních zdrojů),
- neúčelové (globální, všeobecné) – jedná se zpravidla o nepodmíněné dotace, jejichž poskytnutí není vázáno na předem vymezený účel a na předem vymezené podmínky.

1.2.5 Výdaje územních rozpočtů

Z pohledu druhového členění běžných výdajů dominují nákupy zboží, služeb, energií a paliv, druhou objemově největší položkou jsou neinvestiční transfery příspěvkovým organizacím. Jedná se o přímé náklady na vzdělávání na základních školách zřizovaných obcemi. Významnou součástí běžných výdajů obcí jsou dále, kromě platů zaměstnanců a dotací podnikatelským subjektům také neinvestiční transfery obyvatelstvu, především sociální dávky určené pro občany zdravotně postižené a sociálně potřebné.[4]

Důležité je také členění výdajů na plánované a neplánované výdaje. V případě plánovaných výdajů by mělo jít o objemově rozhodující část, kterou lze poměrně přesně naplánovat. Významný objem z nich tvoří běžně se opakující výdaje. Jedná se např. o výdaje na provoz škol, sociálních zařízení, výdaje na provoz vlastní správy, na platy zaměstnanců apod. Oproti tomu neplánované výdaje jsou především nahodilé, jejich vznik a výši lze jen obtížně naplánovat a jejich odhad je velmi problematický až nemožný. Sem patří např. nenadálé výdaje v souvislosti s živelnými pohromami (příkladem mohou být povodně) nebo sankční výdaje (pokuty a penále).[9]

Samostatnou kapitolu výdajů tvoří nenávratné platby. Jedná se o poskytnuté transfery – dotace svým neziskovým organizacím, dotace soukromým podnikatelům, dary. Dále splátky jistin, placené úroky, placené daně, výdaje na pokuty atp.[9]

2 DAŇOVÝ SYSTÉM ČR

Daňový systém ČR se ve svých hlavních znacích nijak výrazně nevymyká podobným systémům vyspělých, obzvláště evropských zemí. Daně patří mezi zásadní příjem veřejného sektoru. Základní a ustálená definice daně říká, že daň je povinná, nenávratná, neekvivalentní a neúčelová platba do veřejného rozpočtu. Někdy je tato definice doplněna o fakt, že se jedná o platbu pravidelnou. Při klasifikaci daní je možné vycházet z více pohledů. Jedním ze základních a nejvíce uváděných je pohled dopadu na poplatníka. Dle něj jsou rozlišovány daně na přímé a nepřímé.[13]

2.1 Charakteristika daní

Přímé daně platí poplatník na úkor svého důchodu, jedná se v podstatě o zdanění příjmu nebo majetku poplatníka. Poplatník tyto daně nemůže přenést na jiný subjekt. Příkladem takové daně je daň z příjmů, daň z majetku. **Nepřímé daně** neplatí poplatník přímo, ale prostřednictvím daňového plátce, jedná se o zdanění prodeje zboží a služeb. Poplatník ani nevnímá, že daň platí. Příkladem nepřímých daní je daň z přidané hodnoty (DPH) a spotřební daň.

Bližší charakteristika jednotlivých daní, plynoucích do obecních rozpočtů, je uvedena níže.

2.1.1 Daně z příjmů

Daně z příjmů jsou v ČR upraveny pouze jedním zákonem a to zákonem o daních z příjmů¹³. I přes to ale rozeznáváme dvě daně z příjmů – daň z příjmů fyzických osob a daň z příjmů právnických osob. Název daně je zavádějící, neboť se nedaní příjem, ale spíše zisk.[1] Daně z příjmů jsou jedním z nejdůležitějších rozpočtových příjmů a jejich skutečná výše odráží ekonomickou situaci v zemi.

Daň z příjmů fyzických osob je univerzální daní. Poplatníky této daně jsou fyzické osoby, předmětem daně z příjmů jsou příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky, příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti, příjmy z kapitálového majetku, příjmy z pronájmu a ostatní příjmy. Pod pojmem příjmy jsou myšleny jak peněžní, tak také nepeněžní příjmy. V zákoně o daních z příjmů je dále specifikováno osvobození od daně, slevy na daních a nezdanitelná část základu daně. Zdaňovacím obdobím je běžný kalendářní

¹³ Zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů

rok.[18] Daň z příjmů fyzických osob je jednou z tzv. důchodových daní. Tyto daně mají některé důležité vlastnosti, kterými jsou spravedlnost a efektivnost. Tyto daně odpovídají principu platební schopnosti, tedy každý přispívá na veřejné výdaje právě tolik, kolik je v jeho možnostech. Dále je se jedná o jednu z nejtransparentnějších daní – každý poplatník má možnost spočítat si, kolik na dani zaplatí.[14]

Daň z příjmů právnických osob je určena pro všechny právnické osoby. Předmětem daně jsou příjmy z veškeré činnosti a z nakládání s veškerým majetkem. Zákon o daních z příjmů dále specifikuje, které příjmy jsou a které nejsou předmětem daně. Základ daně se snižuje o několik nestandardních odpočtů (např. dary pro obce, kraje, školy, výzkum a vývoj atd.). Zdaňovacím obdobím může být běžný kalendářní rok, hospodářský rok nebo účetní rok (dvanáct po sobě jdoucích měsíců).[18] K dani z příjmů právnických osob patří i některé problémy, například definovat to, co má být zdaněno. Zejména u velkých společností platí, že mají spoustu legálních možností, jak upravit účetní zisk na základ daně tak, aby byl co nejmenší a ony se tak vyhnuly placení daně. Jako další problém je možné uvést problém dvojího zdanění (např. dividendy podléhají zdanění jak daní z příjmů právnických osob, ale také daní z příjmu právnických osob).[14]

2.1.2 Majetkové daně

Majetkové daně byly známy již v historii, ve starověku a středověku tvořily daně z majetku podstatu přímého zdanění. Dnes se svým rozsahem zdaleka nemohou rovnat přímým důchodovým daním a jejich podíl v příjmech do veřejných rozpočtů je spíše doplňkový. Jedná se o přímé daně opakované a neopakované (resp. pravidelně a nepravidelně vybírané), uvalené na používání, vlastnictví nebo transfer majetku. Předmětem majetkových daní je majetek.[4][7]

Mezi pravidelně placené daně patří daně z čistého bohatství a daně z nemovitostí. Nepravidelně placenými daněmi jsou daně dědické a daně darovací. V případě, že je zdaněn úplatný převod nemovitosti, jedná se o tzv. daň z převodu nemovitosti. Mezi majetkové daně je také ve většině literatury řazena silniční daň.[14] Pro potřeby této práce bude dále zmiňována pouze daň z nemovitosti, jejíž výnos plyne do rozpočtů obcí.

Předmětem **daně z nemovitostí** jsou pozemky a stavby. Právní úprava této daně je zakotvena v zákoně o dani z nemovitostí¹⁴. Daň z nemovitosti se vybírá podle polohy nemovitosti, protože výnos daně z nemovitosti je příjmem obcí, v jejichž katastru je

¹⁴ Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí

nemovitost umístěna. Daň z pozemků se vybírá ze zemědělské půdy, ze stavebních a ostatních pozemků, základem daně je výměra pozemků v m². Základem daně ze staveb je půdorys staveb v m². [1] Od placení daně jsou osvobozeny např. pozemky ve vlastnictví státu, ve vlastnictví obce, v jejímž katastru se nacházejí, pozemky na nichž jsou zřízeny hřbitovy nebo pozemky určené pro veřejnou dopravu. [19]

Výnos daně z nemovitostí je dobře predikovatelný, stabilní, málo citlivý na krátkodobé ekonomické výkyvy. Daně z nemovitosti však mohou být také vnímány jako nespravedlivé, protože mohou být v rozporu s principem platební schopnosti (např. vlastnictví nemovitosti může být z doby minulých příjmů, z dědictví apod.). Na druhou stranu je třeba daň z nemovitosti vnímat tak, že touto daní poplatníci poskytují adekvátní náhradu za místní služby, které cenu nemovitosti zvyšují (např. za rozvoj infrastruktury) nebo za ochranu majetku (armádou, policií). [4][7]

Sazba daně je stanovena v Kč/m² a následně je násobena koeficientem dle Tabulky 4. Pro jednotlivé části obce může obec obecně závaznou vyhláškou koeficient, které je pro ni stanoven, zvýšit o jednu kategorii nebo snížit o jednu až tři kategorie podle členění koeficientů, koeficient 4,5 lze zvýšit na koeficient 5. Obec dále může obecně závaznou vyhláškou pro všechny nemovitosti na území celé obce stanovit jeden místní koeficient ve výši 2, 3, 4 nebo 5. [19]

Tabulka 4: Hodnoty koeficientu pro daň z nemovitosti

Výše koeficientu	Počet obyvatel obce
1,00	do 1 000
1,40	nad 1 000 do 6 000
1,60	nad 6 000 do 10 000
2,00	nad 10 000 do 25 000
2,50	nad 25 000 do 50 000
3,50	nad 50 000, ve statutárních městech a ve Františkových Lázních, Luhačovicích, Mariánských Lázních a Poděbradech
4,50	v Praze

zdroj: zpracováno dle [19]

2.1.3 Daň z přidané hodnoty (DPH)

Daň z přidané hodnoty je všeobecnou daní ze spotřeby moderního typu a je povinná ve státech Evropské unie. Podléhá jí dodání zboží, poskytování služeb, převod nemovitostí a dovoz zboží ze zahraničí. Daň z přidané hodnoty je upravena zákonem o dani z přidané

hodnoty¹⁵, kde je konkrétně specifikován předmět daně a jeho případné vynětí, daňové subjekty, sazby daně, osvobození od daně aj. V současné době (tedy v r. 2013) se v ČR u zdanitelného plnění nebo přijaté úplaty uplatňuje základní sazba daně ve výši 21 % nebo snížená sazba daně ve výši 15 %. Uplatnění snížené sazby daně z přidané hodnoty je v Evropské unii regulováno a státy do ní mohou zařadit jen ty druhy zboží a služeb, které jsou vyjmenovány ve směrnici EU. Osoba povinná k dani je fyzická nebo právnická osoba, která samostatně uskutečňuje ekonomické činnosti, pokud zákon nestanoví jinak.[1][15][20] Výnos daně z přidané hodnoty je stabilním příjmem do státního rozpočtu, který je následně přerozdělován dle rozpočtového určení daní.

2.2 Rozpočtové určení daní

Daňové příjmy rozpočtů obcí byly až do roku 1992 v ČR poměrně malé (v tzv. centralizovaném modelu plynuly nejvýznamnější příjmy do hlavního rozpočtu a nedostatek příjmů nižších stupňů byl eliminován tzv. dotacemi z vyšších rozpočtů). O samostatném financování bylo možné hovořit až po rozpadu československé federace a vzniku samostatné České republiky 1. 1. 1993. Na základě úpravy daňového určení v rozpočtových pravidlech se o výnosy některých vybraných daní začaly dělit rozpočet státní a rozpočty obcí a okresních úřadů. Po zapojení výnosů některých daní do rozpočtu obcí došlo k výraznému posílení finanční autonomie a zvýšení jejich odpovědnosti za vlastní hospodaření.[10] Rozpočtové určení daní (RUD) je podrobně rozpracováno v zákoně č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní).

RUD prošlo několika zásadními etapami a to v letech:

- 1993 – 1995
- 1996 – 2000
- 2001 – 2012 (+ od roku 2002 zahrnuto i financování krajů, + další novely RUD v roce 2005 a 2008)
- od roku 2013.

¹⁵ Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

2.2.1 Rozpočtové určení daní v období 1993 – 1995

Na základě přijetí nové daňové soustavy od roku 1993 se stala příjmem územních rozpočtů daň z příjmů fyzických osob. Celý výnos daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti získaly obce, výnos šel té obci, kde má podnikatel trvalé bydliště. Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti byl rozdělován mezi obce a okresy. Celookresní výnos této daně byl rozdělován obcím následovně – v roce 1993 získaly obce 40 % z celookresního výnosu, v roce 1994 to bylo 50 % pro obce a v roce 1995 se jednalo o 55 % z celkového výnosu v daném okrese. Část určená obcím byla rozdělována podle počtu obyvatel v obci k počtu obyvatel okresu. Od roku 1994 byl do rozpočtů obcí také přidělen celý výnos daně z příjmů právnických osob, v případech, kdy je poplatníkem sama obec. Další daní, jejíž celý výnos připadne do rozpočtu obce, je daň z nemovitostí. Tento výnos je obcím přidělován podle polohy nemovitosti, výnos jde do rozpočtu té obce, na jejímž katastrálním území se nemovitost nachází. Povahu obecních daní mají v ČR také místní poplatky, jejich celý výnos je zařazen do rozpočtu dané obce.[10]

Takto nastavenému RUD je třeba zdůraznit zásluhu na zvýšení finanční autonomie obcí. Na druhou stranu je nutné podotknout, že měl také mnoho negativních důsledků. Vzhledem k vazbě výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti na celookresní výnos vznikaly mezi okresy velké rozdíly, prohluboval se rozdíl mezi chudými a bohatými okresy a je možné konstatovat, že takto nastavené RUD bylo nespravedlivé hlavně vůči obcím, které neměly téměř žádnou možnost nějakým způsobem daňové příjmy ovlivnit. Dalším problémem byla daň z příjmů samostatně výdělečných osob. Trvalé bydliště podnikatele nebylo vždy totožné s místem podnikání a vyvstával zde problém negativních externalit (např. podnikatel – truhlář obtěžuje hlukem ze své dílny obyvatele obce svého místa podnikání, ale výnos z jeho daní odchází do obce jeho trvalého bydliště).

2.2.2 Rozpočtové určení daní v období 1996 – 2000

Protože byla snaha potlačit výše uvedená negativa RUD z období od roku 1993, vešla v platnost k 1. 1. 1996 novela rozpočtových pravidel¹⁶. Stejně jako v minulých letech šel do obecního rozpočtu 100 % výnos z daně z nemovitosti a z daně z příjmů fyzických osob z podnikání. Zásadní změna se týkala daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, kde se podíl obcí na celookresním výnosu daně snížil na 30 %, z toho 20 % se rozdělovalo mezi obce

¹⁶ Zákon č. 154/1995 Sb., Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), ve znění pozdějších předpisů (účinnost zrušena k 1. 1. 2001)

podle podílu počtu obyvatel dané obce na počtu obyvatel okresu a 10 % šlo do obce, kde sídlila plátcova pokladna. To zvýhodňovalo obce, které měly na svém území sídlo plátcovi pokladny. Další změna postihla daň z příjmů právnických osob, kdy obcím připadlo 20 % z celostátního výnosu této daně (podle počtu obyvatel obce k celkovému počtu obyvatel státu).[12]

Tyto změny již částečně přiblížily a propojily daňový příjem obce s podnikáním na jejich území, nicméně i při této novele docházelo ke znevýhodňování především malých obcí (kterých na území ČR nejvíce – dle údajů ČSÚ k 1. 1. 2012 bylo z celkového počtu 6 250 obcí 4 850 obcí s počtem obyvatel do jednoho tisíce). Malé obce si i nadále konkurovaly a snažily se získat ve svém katastru trvalé bydliště podnikatelů.

2.2.3 Rozpočtové určení daní v období 2001 – 2012

Dne 1. 1. 2001 nabyl účinnosti nový samostatný zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní). Hlavním cílem tohoto zákona bylo odstranit příčiny nerovnoměrných rozdílů v příjmech obcí a zamezit spekulativním aktivitám obcí ve snaze o zvýšení příjmů, dále odstranit nestabilitu příjmů obcí rozšířením spektra daní, ze kterých se obcím stanoví podíly na výnosech daňových příjmů. Dalším z hlavních důvodů změn v RUD byla nutnost zahrnout do financování nově vznikající vyšší územně samosprávné celky – kraje. Nicméně kraje byly do RUD zahrnuty až s účinností od 1. 1. 2002 a to novelou zákona č. 483/2001 Sb.[10]

Podle nového zákona o RUD od 1. ledna 2001 zůstaly výlučnými daňovými příjmy obcí i nadále – celý výnos z daně z nemovitosti a z daně z příjmů právnických osob placená obcemi.

Sdílenými daňovými příjmy obcí se staly:[10]

- daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti
- daň z příjmů fyzických osob samostatně výdělečně činných (pouze 70 % výnosu této daně)
- daň z příjmů fyzických osob vybíraná srážkou
- daň z příjmů právnických osob, pokud nejsou poplatníkem samy obce
- daň z přidané hodnoty (zcela nový daňový příjem).

Z výše uvedených daní připadlo obcím 20,59 % z celostátního výnosu těchto daní. Konkrétní částka je pak obcím přidělena podle počtu obyvatel dané obce na celkovém počtu obyvatel ČR k 1. 1. běžného roku a výsledný podíl je poté upraven přepočítacím koeficientem, viz Tabulka 5.

Tabulka 5: Koeficienty velikostní kategorie obce

Obce s počtem obyvatel od - do	Koeficienty velikostní kategorie obcí
do 100 obyvatel	0,4213
101 - 200 obyvatel	0,5370
201 - 300 obyvatel	0,5630
301 - 1 500 obyvatel	0,5881
1 501 - 5 000 obyvatel	0,5977
5 001 - 10 000 obyvatel	0,6150
10 001 - 20 000 obyvatel	0,7016
20 001 - 30 000 obyvatel	0,7102
30 001 - 40 000 obyvatel	0,7449
40 001 - 50 000 obyvatel	0,8142
50 001 - 100 000 obyvatel	0,8487
100 001 - 150 000 obyvatel	1,0393
150 001 a více obyvatel	1,6715
Hlavní město Praha	2,7611

zdroj: zpracováno dle původního znění zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní

Po zavedení nového zákona o rozpočtovém určení daní došlo k zapojení většího spektra daní. To vedlo k větší stabilitě rozpočtů obcí a k jejich lepší předvídatelnosti. Dalším pozitivním dopadem bylo spravedlivější rozdělení daní a tím se snížily územní nerovnosti. Zavedení nového zákona o rozpočtovém určení daní s sebou ale také neslo své stinné stránky, jako příklad je možné uvést výše uvedené koeficienty velikostní kategorie obcí. Některé obce, aby se dostaly do vyšší kategorie a měly vyšší koeficient k přepočtu, získávaly nové občany tím, že jim platily za to, že v jejich obci budou mít trvalé bydliště. Dalším problémem bylo, že obce stále neměly dostatek možností k ovlivnění velikosti daňových příjmů.[10]

Z výše popsaných důvodů bylo nutné přistoupit k novelizaci zákona o rozpočtovém určení daní¹⁷, která měla podobu zákona č. 377/2007 Sb. s účinností od 1. 1. 2008. Cílem této novely bylo odstranit nerovnoměrné rozdělení daňového výnosu na obyvatele mezi obcemi, zejména bylo třeba změnit vysokou váhu koeficientů velikostních kategorií. Touto novelou získaly především malé obce s vysokou katastrální výměrou, např. horské oblasti či obce na Šumavě.

¹⁷ Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní)

Novela dále rozšířila doposud platné kritérium použité pro přerozdělení podílu obcí na sdílených daních o nová kritéria, která by měla přispět k tomu, aby podíl jednotlivých obcí na sdílených daních lépe odrážel jejich výdajové potřeby, došlo k rozšíření o:[4]

- nové kritérium celkové výměry obce – váha 3 %,
- nové kritérium prostého počtu obyvatel obce – váha 3 %,
- modifikace stávajícího kritéria – počet obyvatel upravený koeficienty velikostních kategorií obcí – váha 94 %.

Kritérium počtu obyvatel upravené koeficienty velikostních kategorií obcí bylo upraveno tak, aby nedocházelo ke skokovým přechodům mezi kategoriemi obcí. Modifikací byly zavedeny tzv. koeficienty postupných přechodů mezi velikostními kategoriemi. Nově se tímto koeficientem násobí pouze ta část počtu obyvatel obce, které spadá do příslušného intervalu počtu obyvatel (tento postup ovšem neplatí pro Prahu, Brno, Ostravu a Plzeň). Modifikovaný výpočet zahrnuje i snížení počtu velikostních kategorií ze 14 na 4 a zmírnění progresse koeficientů.[4]

Stanovení podílu dle počtu obyvatel upraveného koeficientem následně probíhalo ve dvou krocích:[4]

1) stanovil se podíl Prahy, Brna, Ostravy, Plzně a souhrnem ostatních obcí na sdílených daních, to se určilo jako podíl násobku počtu obyvatel města a příslušného přepočítacího koeficientu (uveden v Tabulce 6) dělený součtem těchto násobků za Prahu, Brno, Ostravu, Plzeň a za ostatní obce.

Tabulka 6: Podíly počtu čtyř největších měst

Město	Přepočítací koeficient
Hlavní město Praha	4,2098
Plzeň	2,5273
Ostrava	2,5273
Brno	2,5273
Ostatní obce	1,0000

zdroj: zpracováno dle přílohy č. 3 zákona 243/2000 Sb. ve znění zákona č. 377/2007 Sb.

2) byly definovány intervaly počtu obyvatel a koeficienty postupných přechodů, kterými se násobil počet obyvatel obcí (koeficient postupných přechodů uveden v Tabulce 7)

Tabulka 7: Koeficienty a násobky postupných přechodů

Obce s počtem obyvatel od - do	Koeficienty postupných přechodů	Násobek postupných přechodů
0 - 300	1,0000	1,0000 x počet obyvatel obce
301 - 5 000	1,0640	300 + 1,0640 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 300
5 001 - 30 000	1,3872	5 300,8 + 1,3872 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 5 000
30 001 a více	1,7629	39 980,8 + 1,7629 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 30 000

zdroj: zpracováno dle přílohy č. 2 zákona 243/2000 Sb. ve znění zákona č. 377/2007 Sb.

Takto nastaveným propočtem koeficientu již bylo zaručeno, že nedocházelo ke skokovým přechodům mezi jednotlivými obcemi. Hlavním pozitivním dopadem nového nastavení bylo, že k největšímu nárůstu příjmů docházelo u nejmenších obcí.

Další změnou, kterou novela č. 377/2007 Sb. přinesla, byla změna podílu obcí na sdílených daních z 20,59 % na 21,4 %.

2.2.4 Rozpočtové určení daní od roku 2013

Současná, aktuálně platná, podoba RUD je zakotvena v zákoně č. 295/2012 Sb., ze dne 16. srpna 2012, kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 370/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, účinná od 1. 1. 2013.

Jedna z hlavních změn oproti novele č. 377/2007 Sb. se týká opět přepočítacích koeficientů, kde došlo jak ke změnám, tak vzniku nového kritéria:[21]

- změna podmínky kritéria výměry katastrálního území obce – váha 3 % (nová podmínka - výměra na 1 obyvatele max. 10 ha),
- změna kritéria prostého počtu obyvatel v obci – váha 10 % (původně 3 %),
- změna kritéria násobků postupných přechodů – váha 80 % (původně 94 %),
- nové kritérium – poměr počtu dětí a žáků navštěvujících školu zřizovanou obcí k počtu těchto dětí a žáků za všechny obce – váha 7 %.

Dále došlo ke změnám přepočítacích koeficientů pro čtyři největší města (Tabulka 8) a koeficientů a násobků postupných přechodů (Tabulka 9):

Tabulka 8: Podíly počtu čtyř největších měst pro rok 2013

Město	Přepočítací koeficient
Hlavní město Praha	4,0641
Plzeň	2,2961
Ostrava	2,2961
Brno	2,2961
Ostatní obce	1,0000

zdroj: zpracováno dle přílohy č. 3 k zákonu č. 243/2000 Sb. ve znění zákona č. 295/2012 Sb.

Tabulka 9: Koeficienty a násobky postupných přechodů pro rok 2013

Obce s počtem obyvatel od - do	Koeficienty postupných přechodů	Násobek postupných přechodů
0 - 50	1,0000	1,0000 x počet obyvatel obce
51 - 2 000	1,0700	50 + 1,0700 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 50
2 001 - 30 000	1,1523	2 136,5 + 1,1523 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 2 000
30 001 a více	1,3663	34 400,9 + 1,3663 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 30 000

zdroj: zpracováno dle přílohy č. 2 k zákonu č. 243/2000 Sb. ve znění zákona č. 295/2012 Sb.

Další změny nastaly u podílu obcí z celostátních výnosů daní následovně:[21]

- 20,83 % výnosu daně z přidané hodnoty,
- 22,87 % výnosu daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti,
- 23,58 % výnosu daně u všech ostatních sdílených daní (DPFO vybíraná srážkou, DPFO z SVČ, DPPO).

Díky těmto změnám by mělo dojít k dalšímu posílení příjmů malých obcí, naopak k menším ztrátám by mělo dojít u největších měst.

3 ANALÝZA ČASOVÝCH ŘAD

Časová řada je řada hodnot statistické veličiny uspořádaná podle přirozené časové posloupnosti. Časové řady ukazují vývoj sledovaných statistických veličin v čase a tím zavádějí do statistických měření dynamiku. Zachycují vztahy mezi hodnotami veličiny v různé době a zároveň umožňují odhad vývoje sledované veličiny v budoucnosti.[6]

3.1 Typy časových řad

Časové řady ekonomických ukazatelů se obvykle určitým způsobem člení. Nejde tu ale o pouhé definiční vymezení druhů časových řad, ale především o vyjádření rozdílností v obsahu sledovaných ukazatelů, jež je mnohdy provázeno i specifickými vlastnostmi. V důsledku toho je pak nutné volit diferencovaně i prostředky analýzy sloužící k porozumění mechanismu, kterým je vývoj sledovaného jevu utvářen.[3]

Podle rozhodného časového hlediska se časové řady dělí na okamžikové a intervalové. **Okamžikové časové řady** jsou tvořeny takovými veličinami, které vyjadřují kolik případů, věcí apod. existuje v daném časovém okamžiku (např. počet obyvatel ČR k danému okamžiku). V praxi může být časový okamžik pojat jako celý rok, měsíc apod. **Intervalové časové řady** jsou tvořeny veličinami, které vyjadřují, kolik případů věcí apod. vzniklo či zaniklo za určitý časový interval (např. počet dětí narozených v ČR za sledovaný týden).[6]

Podle periodicity, s jakou jsou údaje v řadách sledovány, na **časové řady roční** (dlouhodobé) a na **časové řady krátkodobé**. Podle druhu sledovaných ukazatelů na **časové řady primárních (prvotních) ukazatelů** a na **časové řady sekundárních (odvozených) charakteristik**. Podle způsobu vyjádření údajů na **časové řady naturálních ukazatelů** a na **časové řady peněžních ukazatelů**. [3]

3.2 Modelování časových řad

Tradičním výchozím principem modelování časových řad je jednorozměrný model

$$y_t = f(t, \varepsilon_t), \quad t = 1, 2, \dots, n \quad (1)$$

kde y_t je hodnota modelovaného ukazatele v čase t , ε_t je hodnota náhodné složky (poruchy) v čase t . K modelu typu (1) se v zásadě přistupuje třemi způsoby, které jsou popsány v následujících podkapitolách.[3]

3.2.1 Klasický model

Jedná se v podstatě o popis forem pohybu, tento model vychází z dekompozice řady na čtyři složky časového pohybu. Časovou řadu lze dekomponovat na:[3]

- trendovou složku T_t
- sezónní složku S_t
- cyklickou složku C_t
- náhodnou složku ε_t

přičemž vlastní tvar rozkladu může být dvojího typu:

- aditivní, kde platí

$$y_t = T_t + S_t + C_t + \varepsilon_t = Y_t + \varepsilon_t \quad (2)$$

kde Y_t se často označuje souhrnně jako teoretická (modelová, systematická, deterministická) složka ve tvaru $T_t + S_t + C_t$,

- multiplikativní, kde platí

$$y_t = T_t \times S_t \times C_t \times \varepsilon_t. \quad (3)$$

V běžné praxi je možné obvykle uspokojivě vystačit s typem (2), navíc tvar (3) lze na tvar (2) převést logaritmickou transformací.

Trendem se rozumí hlavní tendence dlouhodobého vývoje hodnot analyzovaného ukazatele v čase. Trend může být rostoucí, klesající nebo konstantní, kdy hodnoty ukazatele mohou kolísat kolem určité, v podstatě neměnné úrovně.

Sezónní složka je pravidelně se opakující odchylka od trendové složky, vyskytuje se často u časových řad údajů s periodicitou kratší než jeden rok nebo rovnou právě jednomu roku. Příčiny sezónního kolísání mohou být různé, např. v důsledku působení sluneční soustavy na Zemi, tj. střídáním ročních období (např. zvýšená spotřeba nápojů v letním období, opakující se každý rok).

Cyklickou složkou se rozumí kolísání okolo trendu v důsledku dlouhodobého cyklického vývoje s délkou vlny delší než jeden rok. V této souvislosti se mluví např. o cyklech demografických, inovačních apod.

Náhodná složka je taková veličina, kterou nelze popsat žádnou funkcí času. Je to složka, která zbývá po vyloučení trendu, sezónní a cyklické složky. V ideálním případě lze počítat s tím, že jejím zdrojem jsou drobné a v jednotlivostech nepostižitelné příčiny, které jsou vzájemně nezávislé.[3]

3.2.2 Boxova-Jenkinsova metodologie

Zde se považuje za základní prvek konstrukce modelu časové řady náhodná složka, která může být tvořena korelovanými náhodnými veličinami. Jádro pozornosti tedy nespočívá v konstrukci systematické složky, nýbrž těžiště postupu se klade na korelační analýzu více či méně závislých pozorování, uspořádaných do tvaru časové řady. V Boxově-Jenkinsově metodologii označujeme několik typů modelů:[3]

- model klouzavých součtů *MA*,
- autoregresný model *AR*,
- smíšený model *ARMA*.

Předpokladem aplikace Boxovy-Jenkinsovy metodologie je požadavek disponovat delší časovou řadou, řádově alespoň o cca 40 – 50 pozorováních.[3]

3.2.3 Spektrální analýza

Časová řada je považována za „směs“ sinusovek a kosinusovek o rozličných amplitudách a frekvencích. Tato koncepce pak umožní provést explicitní popis periodického chování časové řady a především vystopovat ty významné složky periodicity, které se podílejí na věcných vlastnostech zkoumaného procesu. Stěžejním faktorem je zde faktor frekvenční.

Vedle jednorozměrných modelů typu (1) se lze setkat i s modely založenými na předpokladu, že vývoj analyzovaného ukazatele není ovlivňován pouze časovým faktorem, ale i řadou jiných ukazatelů. Modely tohoto typu se nazývají vícerozměrné modely.

3.3 Trendové funkce

Popsat tendenci vývoje analyzované řady je jedním z nejdůležitějších úkolů analýzy časových řad. Trendových funkcí je popsáno velké množství, od jednoduchých až po takové, které nemají jednoduchý průběh a nemají metody odhadu parametrů. Takové funkce ale lépe modelují ekonomickou realitu a je pro ně charakteristické, že mají asymptotu.

Nejužívanější metodou odhadu parametrů trendových funkcí je **metoda nejmenších čtverců**. Výhodou této metody je, že minimalizuje rozptyl reziduální složky, je poměrně jednoduchá, numericky snadná a navazuje na některá kritéria výběru vhodného modelu trendu, která jsou založena na součtu čtverců reziduí.

Popis některých trendových funkcí:[3]

- **lineární trend** – je nejčastěji používaným typem trendové funkce. Je možné ji použít vždy, když je třeba alespoň orientačně určit základní směr vývoje analyzované časové řady. Lineární trend se vyjádří ve tvaru $T_t = \beta_0 + \beta_1 t$, kde β_0 a β_1 jsou neznámé parametry a $t = 1, 2, \dots, n$ je časová proměnná.
- **parabolický trend** – i tento trend je často používaný, jedná se také o lineární trendovou funkci z hlediska parametrů, proto se použije k odhadu metoda nejmenších čtverců. Parabolický trend má podobu $T_t = \beta_0 + \beta_1 t + \beta_2 t^2$ kde $\beta_0, \beta_1, \beta_2$ jsou neznámé parametry a $t = 1, 2, \dots, n$ je časová proměnná.
- **exponenciální trend** – tento trend lze zapsat $T_t = \beta_0 \beta_1^t$, kde β_0 a β_1 jsou neznámé parametry tohoto trendu a $t = 1, 2, \dots, n$ je časová proměnná. Protože exponenciální funkce není z hlediska parametrů lineární, nelze k odhadu parametrů použít přímo metodu nejmenších čtverců. Proto se k počátečnímu odhadu používá nejčastěji metody linearizující transformace a metody vybraných bodů.

3.4 Regresní analýza

Pomocí regresní funkce je možné předpovídat, jaké hodnoty bude nabývat jedna náhodná veličina, když je známá hodnota druhé náhodné veličiny. Hlavním úkolem regresní analýzy je zjištění tvaru stochastické závislosti a parametrů regresní funkce. Při určování regresních funkcí je nutné nejprve vyřešit problém, jak zvolit typ regresní funkce. Základem při rozhodování by měla být věcně ekonomická kritéria. Při věcné analýze, která je založená na platné ekonomické teorii, lze v některých případech dobře posoudit, jak dalece jde o funkci

rostoucí či klesající, jaký je smysl zakřivení, zda přichází v úvahu inflexní bod či nikoliv. Když nelze jednoznačně stanovit vhodný typ regresní funkce na základě ekonomických kritérií, je třeba se rozhodovat se na základě rozboru empirické závislosti, jejíž základní metodou je grafické znázornění (ve formě bodového diagramu).[3][5]

4 OBEC CEREKVICE NAD LOUČNOU

Obec Cerekvice nad Loučnou leží v rovinaté krajině Pardubického kraje v nadmořské výšce okolo 285 m n. m. v pozvolném údolí tvořeném povodím řeky Loučné. Její poloha přesně uprostřed mezi městy Litomyšl a Vysoké Mýto na silnici E35 je pro její občany výhodná. K Cerekvici nad Loučnou patří také osada Pekla. V současné době (r. 2013) má obec 854 obyvatel (z toho cca 91 Pekla). Obec vykonává základní přenesenou působnost a spadá pod město Litomyšl, které je obcí s rozšířenou působností.

Obec je od roku 2001 členem dobrovolného svazku obcí s názvem Mikroregion Litomyšlsko. Hlavním cílem sdružených obcí v mikroregionu je spolupracovat na společné strategii rozvoje a služeb, která je důležitá pro lidi žijící v mikroregionu, ale je nad rámec možností jednotlivých obcí.[25] Z nedalekých turistických lákadel je možné vyzdvihnout následující: Litomyšlský zámek (památka UNESCO), zámek Nové Hrady, Růžový palouček, Toulovcovy Maštale, Nedošínský háj, Pivnická rokle nebo Budislavské skály.

4.1 Historie obce

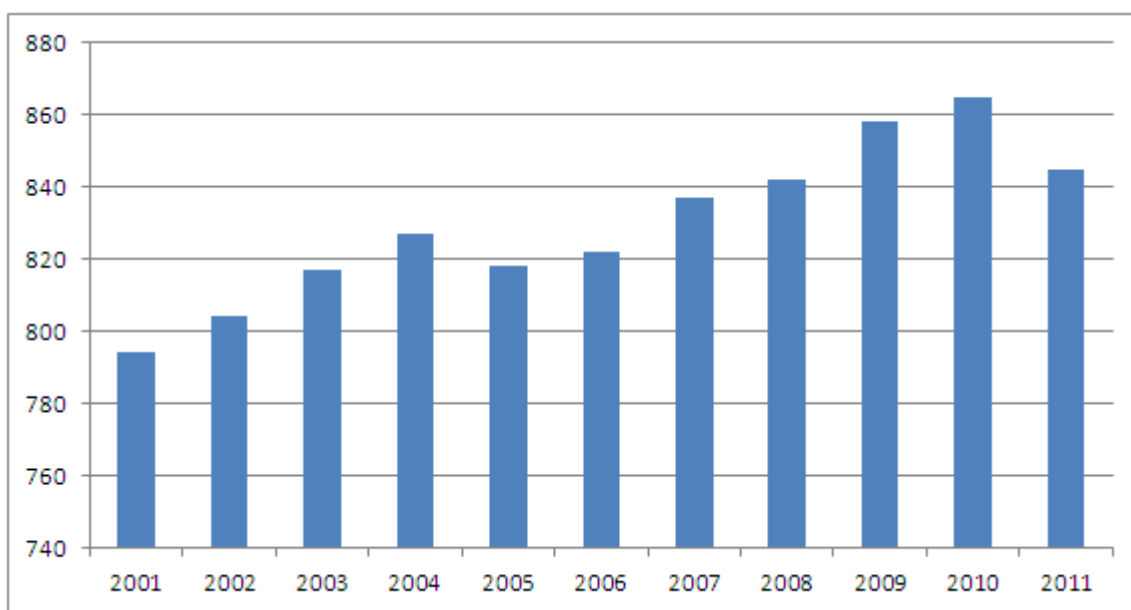
Obec Cerekvice nad Loučnou patří mezi nejstarší obce na litomyšlsku. Nedávný archeologický průzkum potvrdil, že se k ní dokonce váže i pobyt lidí patřících až do římské doby. První písemná zmínka o obci je však „až“ z r. 1132 v listině knížete Soběslava I., který obec věnoval litomyšlskému klášteru. Další vývoj obce byl ovlivněn křesťanskou kulturou benediktinů a premonstrátů, rozporuplnou dobou husitskou, rekatolizací, v 19. století dobou obrozeneckou a pak událostmi bouřlivého 20. století se dvěma světovými válkami.[8] V roce 1840 postihl Cerekvici nejhorší požár v dějinách obce, který zničil téměř celou obec. Zachovaný popis požáru zní: „R. 1840 dne 19ho máje ve ¾ hodiny na dvanáctou v noci to po sv. Janu Nepomuckým ten outerek dotkla se ruka Páně celé vsi cerekvické a to sice: Vyšel strašlivý, zžirající oheň ze statku, toho času Anny Jílek N. 7 vedle svobodníka, a víter táhl na Pečenků statek vedle fary, a tudy takřka celá ves v pár hodinách popelem lehla.“¹⁸ Při tomto velikém požáru vyhořel i dřevěný kostel, který zde stál od roku 1350. Požár poničil 26 domů z celkových 39.

Shrnutí některých základních dochovaných historických dat obce je uvedeno v Příloze A.

¹⁸ *Pamětní kniha obce Cerekvice nad Loučnou*, jedná se o kroniku obce, kterou napsal na začátku minulého století pan Bernard Beniš (řídící učitel v Litomyšli). Kniha je psaná nádherným rukopisem a popisuje dění na Litomyšlsku od časů Benediktinů do roku 1918

4.2 Demografické údaje obce

Obec Cerekvice nad Loučnou měla k 31. 12. 2011 celkem 845 obyvatel (včetně osady Pekla). Jaký byl demografický vývoj obce ve sledovaných letech 2001 – 2011 přibližuje níže Obrázek 1. Jak je z obrázku patrné, počet obyvatel v obci roste. To je dané nejen vysokou porodností v posledních letech, ale především novým územním plánem a vznikem nových parcel, na kterých v posledních letech vyrostly nové rodinné domy.

Obrázek 1: Demografický vývoj obce v letech 2001 - 2011

zdroj: zpracováno dle [27]

V celkovém počtu obyvatel (za rok 2010) jsou rovnoměrně zastoupeni muži i ženy. Stejně jsou rovnoměrně zastoupeny děti do 14 let a obyvatelé v důchodovém věku na 65 let. Podrobnější údaje o věkovém rozložení obyvatel jsou v tabulce 10.

Tabulka 10: Věková struktura obyvatel obce k 31. 12. 2010

Počet obyvatel k 31. 12. 2010		Věková struktura obyvatel			
		0 - 14 let	15 - 59 let	60 - 64	65 a více let
Muži	431	53	307	26	45
Ženy	434	52	289	31	62
Celkem	865	105	596	57	107

zdroj: zpracováno dle [28]

I přes vysokou porodnost v posledních letech není přirozený přírůstek tak vysoký, jak by se mohlo zdát. Je to dané zejména tím, že v obci je množství starších obyvatel ve velmi

vysokém věku (85 let a více) a nově narozené děti bohužel v některých letech nestačí kompenzovat počty zemřelých. Je především zásluhou zastupitelů obce, kteří dbají na rozvoj obce a dobrou dopravní obslužnost a se vznikem nových stavebních parcel je patrný migrační přírůstek, kdy se do obce stěhují rodiny z nedalekých měst. Přírůstky za sledované období jsou patrné z Tabulky 11, kde tučně jsou zvýrazněny roky, kdy migrační přírůstky převýšily přírůstky přirozené.

Tabulka 11: Migrační a přirozené přírůstky v obci za období 2001 - 2011

Rok	Narození	Zemřelí	Přistěhovaní	Vystěhovaní	Přírůstek přirozený	Přírůstek migrační	Přírůstek celkový
2001	3	12	18	17	-9	1	-8
2002	8	3	29	24	5	5	10
2003	4	3	39	27	1	12	13
2004	11	5	31	27	6	4	10
2005	5	10	30	34	-5	-4	-9
2006	6	10	52	44	-4	8	4
2007	11	6	37	27	5	10	15
2008	4	3	33	29	1	4	5
2009	11	4	31	22	7	9	16
2010	7	5	23	18	2	5	7
2011	9	13	17	29	-4	-12	-16

zdroj: zpracováno dle [27]

V současné době probíhá v obci další etapa výstavby rodinných domů, které zde staví především mladé rodiny s dětmi, proto se dá předpokládat růst počtu obyvatel i v dalších letech.

4.3 Občanská vybavenost obce

Obec Cerekvice nad Loučnou patří k velmi dobře vybaveným obcím, ať v oblasti dopravy, služeb nebo volnočasových aktivit.

V oblasti školství a vzdělávání je obec vybavena základní a mateřskou školou. Základní škola Cerekvice nad Loučnou je úplnou základní školou, která poskytuje základní vzdělání dětem místní obce a současně dětem dalších okolních obcí. Součástí školy jsou dvě oddělení školní družiny, umístěné v samostatných místnostech s vlastním sociálním zařízením. V přízemí školní budovy se nachází školní jídelna a školní dílna s dílnou keramickou. Škola má vlastní malou tělocvičnu, učebnu výpočetní techniky připojenou na internet a vybavenou učebnu výtvarné a hudební výchovy. V areálu školy se nachází školní hřiště, pozemek se

skleníkem pro pěstitelské práce a žákovská meteorologická stanice. Mateřská škola se nachází v klidné části obce. Je dvoupodlažní, velice slunná, obklopená velkou zahradou. Kapacita mateřské školy je 56 dětí, které jsou rozděleny do dvou oddělení (mladší děti a děti předškolního věku), vzdělávání zabezpečují 4 kvalifikované učitelky. Pracuje zde 1 kuchařka, školnice a uklízečka. Mateřská škola má vypracovaný vlastní vzdělávací program, výchovná a vzdělávací činnost s dětmi se uskutečňuje v ucelených tematických celcích, orientuje se na dítě, na jeho prožitek, respektují se jeho zvláštnosti.[29]

Oblast zdravotnictví je v obci zastoupena ordinací praktického lékaře pro dospělé. Služby pediatra, stomatologa a dalších specialistů včetně nemocničního zařízení jsou dostupné v 8 km vzdálené Litomyšli.

Obec je kompletně plynofikovaná (mimo osadu Pekla), většina domů je napojena na kanalizaci, v obci funguje čistírna odpadních vod.

Dopravní spojení v obci zajišťují pravidelné autobusové linky a železnice. Železnice má v obci dlouhou tradici, trať Litomyšl – Choceň funguje již více než 130 let. Výhodou je také bezprostřední blízkost silnice I. třídy č. 35, která vede mimo obec, tedy chod obce nenarušuje a zároveň je dostupná.

Další výhodou pro občany je pobočka České pošty s. p., obecní knihovna, obchod se smíšeným zbožím, pohostinství. Pro děti jsou v obci přístupná dvě dětská hřiště, hřiště na volejbal, fotbalové hřiště s kioskem pro letní měsíce a koupaliště. V oblasti služeb je v obci holičství, nehtové studio, taxi služba a pneuservis. Zastoupena jsou i některá řemesla jako jsou zedníci, topenáři a truhláři.

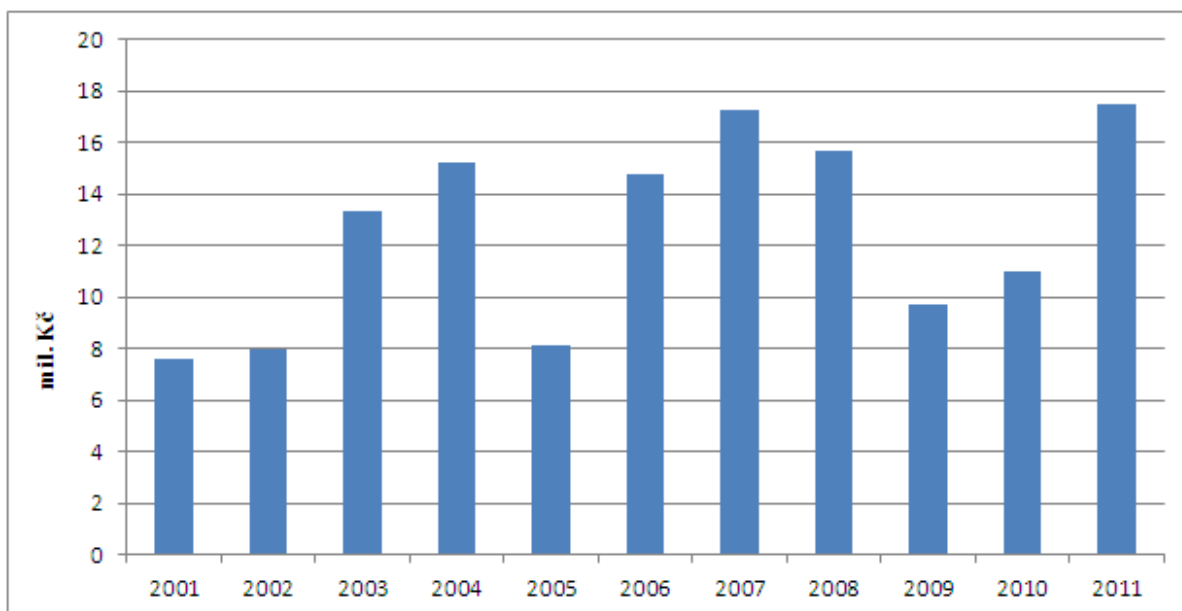
Zájmovou činnost v obci reprezentuje sbor dobrovolných hasičů. Obec je pořadatelem různých akcí pro důchodce (posezení s dechovkou), pro rodiny (výlety po ČR) a pro děti (dětský den, vítání občánků). V neposlední řadě je ještě třeba zmínit, že obec je vydavatelem „novin“ s názvem „*Cerekvický občasník*“, kde informuje občany o novinkách a akcích v obci, blahopřeje občanům k významným jubileím atp.

5 ANALÝZA DAŇOVÝCH PŘÍJMŮ OBCE CEREKVICE NAD LOUČNOU

Následující část práce se zaměřuje na analýzu daňových příjmů v konkrétních běžných rozpočtech obce Cerekvice nad Loučnou v období 2001 – 2011. Analýza je provedena pomocí regrese časové řady s předpokladem vývoje daňových příjmů rozpočtu obce na následující dva roky.

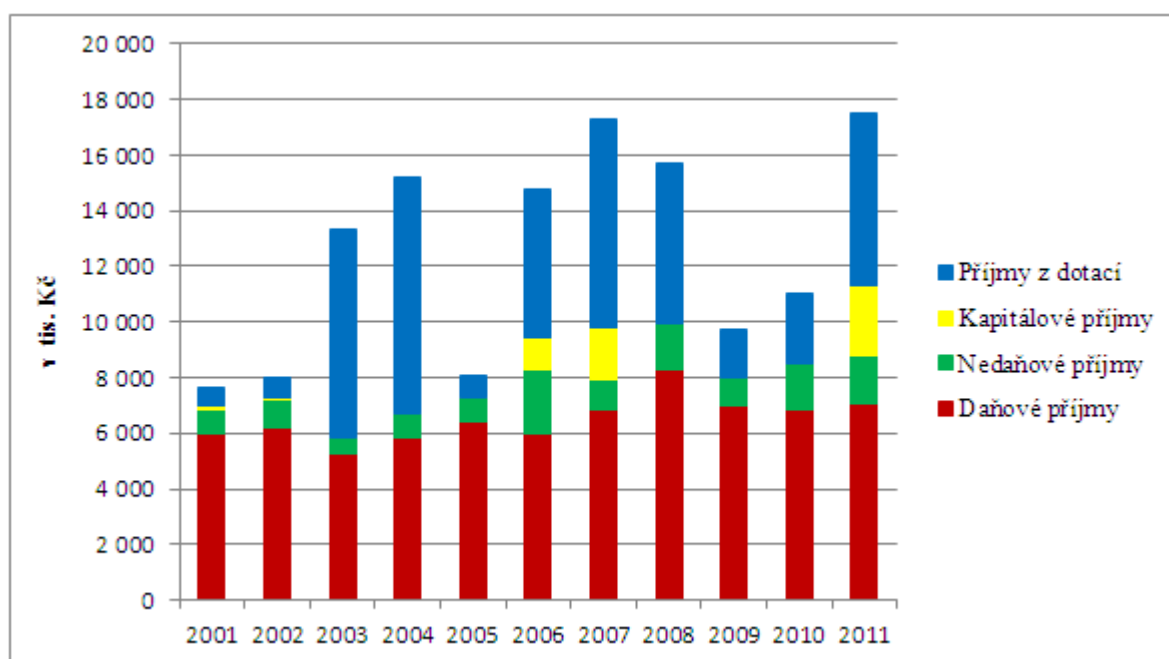
5.1 Analýza celkových příjmů rozpočtu obce

Jak vyplývá z Obrázku 2, celkové příjmy rozpočtu obce v průběhu let významně kolísají, v rozmezí 8 – 18 mil. Kč. Důvod tohoto kolísání vysvětluje následně Obrázek 3, kde je znázorněn vývoj struktury příjmů obecního rozpočtu. Je patrné, že hlavním důvodem výkyvů jsou příjmy z dotací, jejichž výše je ve sledovaných letech nerovnoměrná. Výrazně vyšší příjmy z dotací byly zejména v letech 2003, 2004, 2006, 2007, 2008 a 2011. V letech 2003 – 2004 byla čerpána dotace na platy základní a mateřské školy což bylo v dalších letech poskytováno přímo školám. V roce 2006 byla obci poskytnuta dotace na likvidaci povodňových škod a dále na rekonstrukci toalet v základní škole. Dotace v letech 2007 a 2008 byla určena na dokanalizování obce a na revitalizaci čističky odpadních vod. Poslední dotace v roce 2011 byla čerpána na zateplení a výměnu oken v základní škole.

Obrázek 2: Vývoj celkových příjmů rozpočtu obce v letech 2001 - 2011

zdroj: zpracováno dle [30]

Obrázek 3: Vývoj struktury příjmů rozpočtu obce v letech 2001 - 2011

zdroj: zpracováno dle [30]

Ve sledovaném období tvoří největší část příjmů rozpočtu obce daňové příjmy, které za sledované roky činí v průměru 52 %. Druhou největší položkou jsou již výše zmiňované dotace, které tvoří celých 34 %. Nedaňové příjmy jsou zastoupeny 10 % podílem a na kapitálové příjmy zbývá 4 %. V případě zmíněných kapitálových příjmů jsou významné především roky 2006, 2007 a 2011. K navýšení kapitálových příjmů v roce 2006 došlo z důvodu prodeje plynovodu VČP, v letech 2007 a 2011 došlo k prodeji pozemků na bytovou výstavbu.

Protože daňové příjmy tvoří nejvýznamnější část příjmů obecního rozpočtu, v Tabulce 12 je konkrétně vyčíslen podíl daňových příjmů na celkových příjmech obecního rozpočtu.

Tabulka 12: Podíl daňových příjmů na celkových příjmech za období 2001 - 2011

Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Daň. příjmy v tis. Kč	5 956	6 177	5 244	5 844	6 420	5 997	6 858	8 267	6 966	6 876	7 078
Daň. příjmy v %	78%	77%	39%	38%	79%	41%	40%	53%	72%	62%	40%

zdroj: zpracováno dle [30]

I z Tabulky 12 je patrný vliv dotací na podíl daňových příjmů na celkových příjmech obecního rozpočtu. Za roky, kdy byly dotace navýšené, je procento daňových příjmů zkrácené (tvoří pouze cca 40 %, běžně se pohybuje v řádu cca 70 %). Proto Tabulka 13 uvádí

ještě podíl daňových příjmů v Kč na jednoho obyvatele – zde je již podíl více vyrovnaný a nevykazuje takové výkyvy, jako v Tabulce 12.

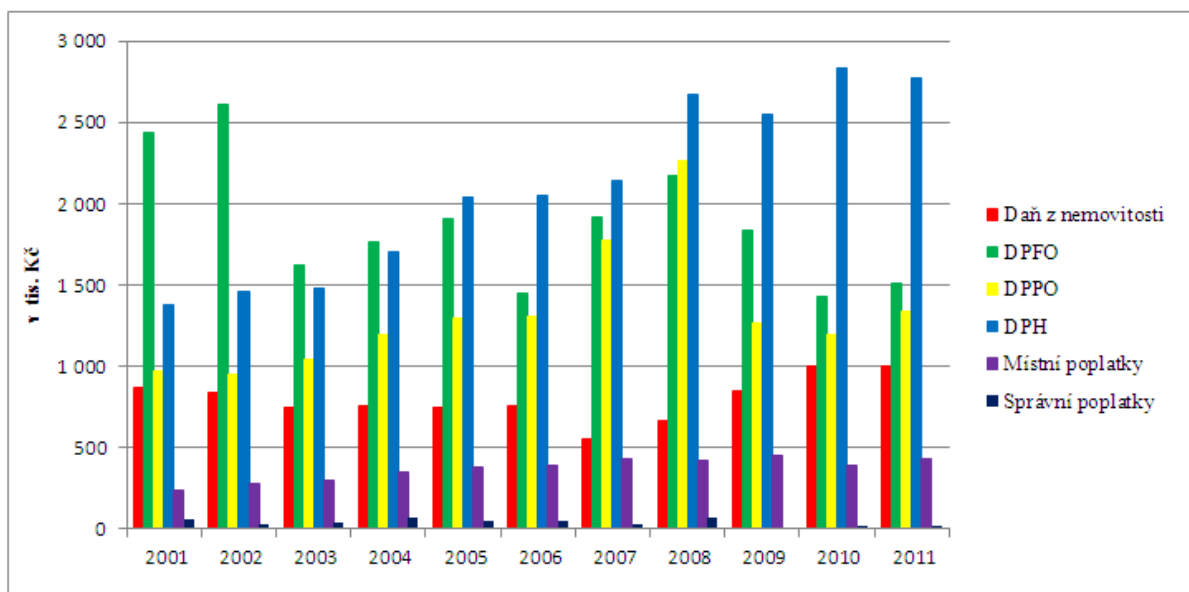
Tabulka 13: Podíl daňových příjmů na jednoho obyvatele obce za období 2001 - 2011

Daň. příjmy	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
na 1 obyv. v Kč	7 501	7 683	6 419	7 067	7 849	7 296	8 194	9 818	8 119	7 949	8 377

zdroj: zpracováno dle [30]

5.2 Daňové příjmy obce Cerekvice nad Loučnou v období 2001 – 2011

O důležitosti daňových příjmů rozpočtu obce Cerekvice nad Loučnou nelze pochybovat. Tyto příjmy tvoří více než 50 % celkových příjmů rozpočtu obce. Velikost a skladba daňových příjmů je přímo závislá na rozpočtovém určení daní, které se neustále mění a vyvíjí. Konkrétní výše a skladba daňových příjmů rozpočtu obce Cerekvice nad Loučnou je zachycena na Obrázku 4.

Obrázek 4: Výše a skladba daňových příjmů obce v letech 2001 - 2011

zdroj: zpracováno dle podkladů OÚ Cerekvice nad Loučnou

Z Obrázku 4 je dále patrné, jak výrazně pomohla novela zákona o rozpočtovém určení daní platná od 1. 1. 2008 obci Cerekvice nad Loučnou, zejména u DPH kde došlo ke skokovému navýšení. U daně z příjmů je patrný skokový propad mezi lety 2002 a 2003. Z dostupných údajů obecního úřadu vyplývá, že náhlý propad nastal u DPFO ze samostatné výdělečné činnosti a to o více než 1 mil. Kč. Naopak u DPFO ze závislé činnosti je patrný každoroční nárůst (viz. Tabulka 14). Dá se předpokládat, že je to způsobeno nepříznivou

ekonomickou situací v zemi, v důsledku které velké množství živnostníků bylo nuceno svoji činnost ukončit a vstoupit do pracovního poměru.

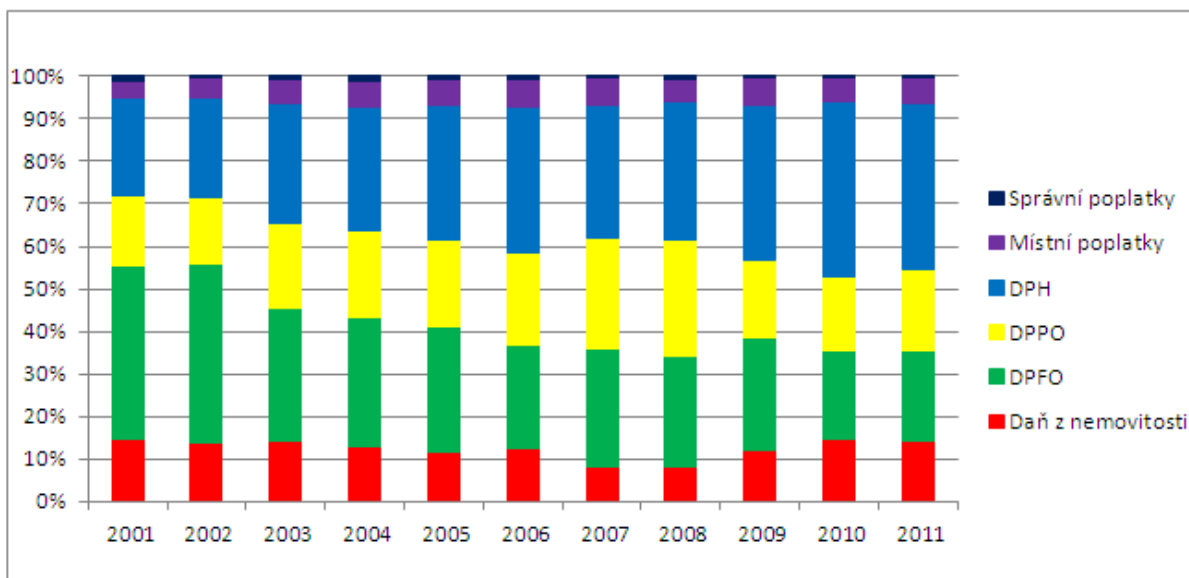
Tabulka 14: Příjmy jednotlivých DPFO obce za období 2001 – 2011 (v tis. Kč)

DPFO	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
vybíraná srážkou	65	64	61	74	63	72	83	108	104	108	118
ze sam. výděl. čin.	1 626	1 678	642	631	704	229	547	837	539	87	78
ze závislé činnosti	744	870	922	1 064	1 136	1 145	1 288	1 227	1 194	1 239	1 319
CELKEM	2 435	2 611	1 625	1 768	1 903	1 446	1 918	2 172	1 836	1 434	1 515

zdroj: zpracováno dle podkladů OÚ Cerekvice nad Loučnou

V posledních letech je zcela dominantním daňovým příjmem rozpočtu obce příjem z DPH, kde je v období od roku 2001 do roku 2011 patrný nárůst o 100 %. Nicméně i takovýto nárůst znamená v celkovém množství daňových příjmů nárůst ve sledovaném období o necelých 16 %. Daň z příjmů fyzických osob je v současné době druhým nejvyšším příjmem rozpočtu obce, ačkoliv v porovnání s rokem 2001 byl v roce 2011 propad tohoto příjmu rozpočtu obce o celých 38 %. U celkového podílu daňových příjmů činil propad výnosu této daně téměř 20 %. Daň z příjmů právnických osob je na pomyslném třetím místě ve výši daňových příjmů rozpočtu obce. U této daně je patrný nárůst v příjmech až do roku 2008, kdy začaly příjmy opět pozvolna klesat. I přesto je ale v roce 2011 evidentní zvýšení těchto příjmů o 38 % oproti roku 2001. V podílu celkových daňových příjmů se jedná v období let 2001 – 2011 o nárůst do 3 %. Daň z nemovitosti nepředstavuje pro obec nejvyšší daňový příjem, nicméně se jedná o příjem, který je stabilní a ze strany obce nejvíce ovlivnitelný. V obci Cerekvice nad Loučnou došlo k celkovému nárůstu příjmů daně z nemovitosti v letech 2001 – 2011 o celkových 15 %. V průběhu sledovaného období se ale podíl na celkových příjmech téměř nezměnil, činí 14 %. V celém sledovaném období dochází také k nárůstu příjmů rozpočtu obce z místních poplatků. Jejich celkový podíl se za sledované období zvýšil z původních 4 % na celkový podíl 6 %. Oproti tomu správní poplatky představují pro obec Cerekvice nad Loučnou stále menší význam. Z původního 1 % je jejich podíl na celkových příjmech zanedbatelný, tvoří pouhých 0,2 %.

Pro lepší představu podíly jednotlivých daňových příjmů na celkových příjmech obce graficky znázorňuje Obrázek 5.

Obrázek 5: Podíl jednotlivých druhů daní na celkových příjmech rozpočtu obce Cerekvice nad Loučnou v letech 2001 - 2011

zdroj: zpracováno dle podkladů OÚ Cerekvice nad Loučnou

Různá výše podílů jednotlivých daňových příjmů v rozpočtu obce Cerekvice nad Loučnou ve sledovaném období let 2001 – 2011 byla ovlivněna různými faktory. Zejména se jednalo o nepřetržitý vývoj RUD a legislativní změny. Nezanedbatelný vliv na podíl jednotlivých daňových příjmů na celkových příjmech rozpočtu obce měla také ekonomická situace země, nezaměstnanost (dle ČSÚ byla prům. míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji ve sledovaném období 7,8 %, celková prům. míra nezaměstnanosti v ČR ve stejném období činila 8,5 %) a v neposlední řadě také hospodářská krize.

5.3 Regresní analýza daňových příjmů obce Cerekvice nad Loučnou

Analýza jednotlivých daňových příjmů obce Cerekvice nad Loučnou byla provedena pomocí regresní analýzy skutečných ekonomických jevů v podobě časových řad. Data, která byla použita v analýze, byla poskytnuta obecním úřadem obce Cerekvice nad Loučnou. Pomocí tzv. indexu spolehlivosti neboli determinace (R^2) je možné odhadnout, zda byl správně zvolený typ funkce. Index determinace nabývá hodnot $<0;1>$, čím více se jeho hodnota blíží jedné, tím je zvolený typ funkce vhodnější. Ve výpočtech jsou za nezávisle proměnnou x dosazovány hodnoty, které odpovídají rokům. Za závisle proměnnou y jsou dosazovány skutečné hodnoty daňových příjmů za sledované období 2001 – 2011. Roky 2012 a 2013 jsou potom vypočítaným odhadem pomocí regresní analýzy.

5.3.1 Daň z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty je daní, která přináší do rozpočtu obce nejvyšší podíl daňových příjmů. Její velikost určuje zejména velikost spotřeby domácností. Za sledované období byl nárůst celkového podílu této daně do rozpočtu obce téměř 16 %. Dá se tedy i do budoucna předpokládat, že rostoucí trend bude pokračovat.

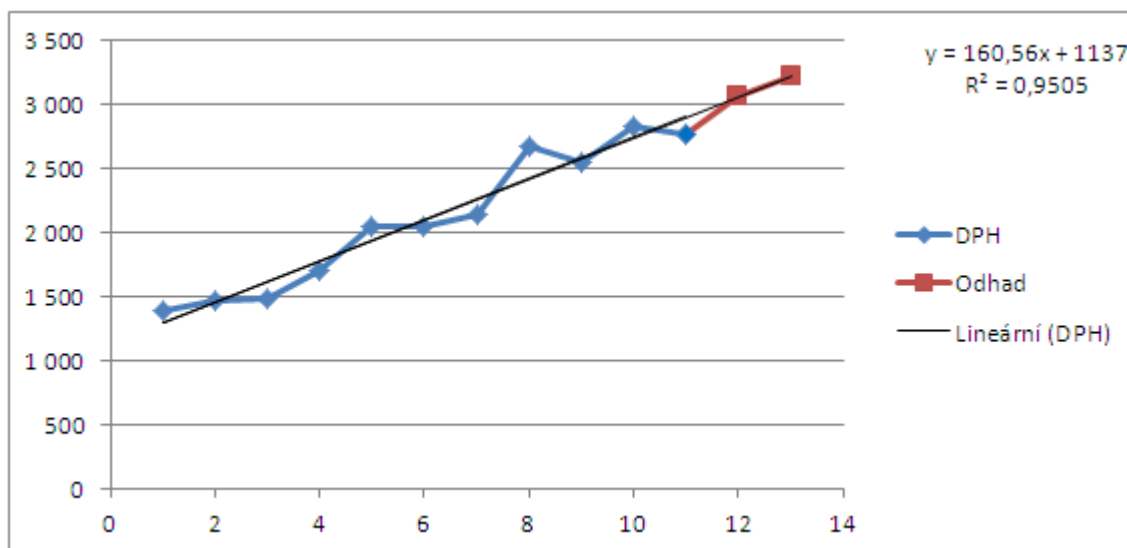
Pro potřebu analýzy byla následně sestavena Tabulka 15. Tato tabulka zachycuje jak skutečnou výši daňového výnosu za sledované roky, tak také odhad na roky 2012 a 2013, který byl vytvořen pomocí regresní analýzy. Vlastní analýza byla provedena lineární regresní funkcí, sestavený lineární trend je ve tvaru $y = 160,56x + 1\,137$ a hodnota indexu determinace R^2 činí 0,9505.

Tabulka 15: Výše a odhad příjmů DPH obce za období 2001 – 2013 (v tis. Kč)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
x	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
y	1 383	1 462	1 483	1 708	2 044	2 051	2 146	2 671	2 548	2 838	2 770	3 064	3 224

zdroj: vlastní zpracování

Z Obrázku 6 je na první pohled patrný rostoucí trend výnosů z DPH od roku 2001 až do roku 2008. V následujícím roce 2009 došlo k propadu příjmů o 123 tis. Kč, což bylo zapříčiněno s největší pravděpodobností počínající světovou krizí, která odstartovala na podzim roku 2008 v USA. Hlavním projevem této krize byla ekonomická recese a s ní spojená snížená spotřeba domácností. Odhad regresní analýzy velikosti výnosů z DPH rozpočtu obce Cerekvice nad Loučnou předpokládá pro rok 2012 příjem ve výši 3 064 tis. Kč a pro rok 2013 příjem ve výši 3 224 tis. Kč. To znamená celkové navýšení oproti roku 2011 o více než 16 %.

Obrázek 6: Regresní analýza příjmů DPH v letech 2001 - 2013

zdroj: vlastní zpracování

5.3.2 Daň z příjmů fyzických osob

Daň z příjmů fyzických osob je druhým nejvyšším daňovým příjmem rozpočtu obce. V podílu celkových příjmů rozpočtu obce došlo ve sledovaném období let 2001 – 2011 k propadu o 20 %.

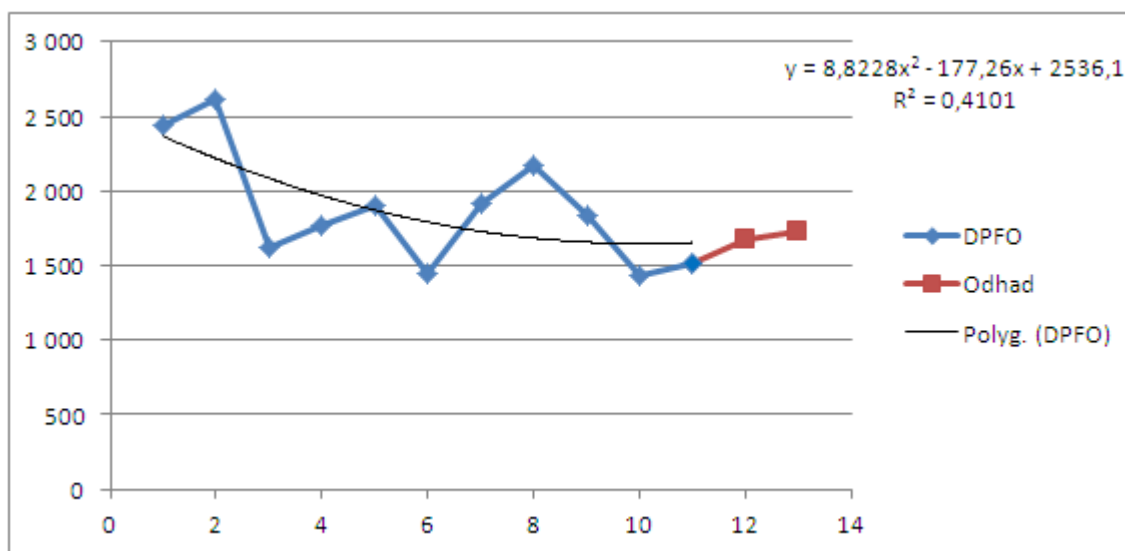
Pro potřebu analýzy byla následně sestavena Tabulka 16. Tato tabulka zachycuje jak skutečnou výši daňového výnosu za sledované roky, tak také odhad na roky 2012 a 2013, který byl vytvořen pomocí regresní analýzy. Vlastní analýza byla provedena regresní funkcí, sestavený polynomický trend je ve tvaru $y = 8,8228x^2 - 177,26x + 2\,536,1$ a hodnota indexu determinace R^2 činí 0,4101.

Tabulka 16: Výše a odhad příjmů DPFO obce za období 2001 – 2013 (v tis. Kč)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
x	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
y	2 435	2 611	1 625	1 768	1 903	1 446	1 918	2 172	1 836	1 434	1 515	1 679	1 723

zdroj: vlastní zpracování

Z Obrázku 7 je patrná rozkolísanost trendu příjmů DPFO rozpočtu obce. Příjmy z výnosů této daně se za sledované období propadly o 920 tis. Kč. Odhad regresní analýzy velikosti příjmů DPFO rozpočtu obce Cerekvice nad Loučnou však předpokládá pro následující roky rostoucí trend. Pro rok 2012 příjem ve výši 1 679 tis. Kč a pro rok 2013 příjem ve výši 1 723 tis. Kč. To znamená celkové navýšení oproti roku 2011 o téměř 13 %.

Obrázek 7: Regresní analýza příjmů DPFO v letech 2001 - 2013

zdroj: vlastní zpracování

5.3.3 Daň z příjmů právnických osob

Daň z příjmů právnických osob představuje jeden z nejvyšších daňových příjmů rozpočtu obce. V podílu celkových příjmů rozpočtu obce došlo k nárůstu výnosů této daně o pouhých 3 %. Jako důvod může být označeno stálé snižování daňové sazby této daně a výrazné legislativní změny, které ovlivňují inkaso této daně. Do budoucna je předpoklad, že daňové příjmy DPPO rozpočtů obce budou mít i nadále klesající tendenci.

Pro potřebu analýzy byla následně sestavena Tabulka 17. Tato tabulka zachycuje jak skutečnou výši daňového výnosu za sledované roky, tak také odhad na roky 2012 a 2013, který byl vytvořen pomocí regresní analýzy. Vlastní analýza byla provedena regresní funkcí, sestavený polynomický trend je ve tvaru $y = -17,033x^2 + 245,94x + 531,06$ a hodnota indexu determinace R^2 činí 0,58.

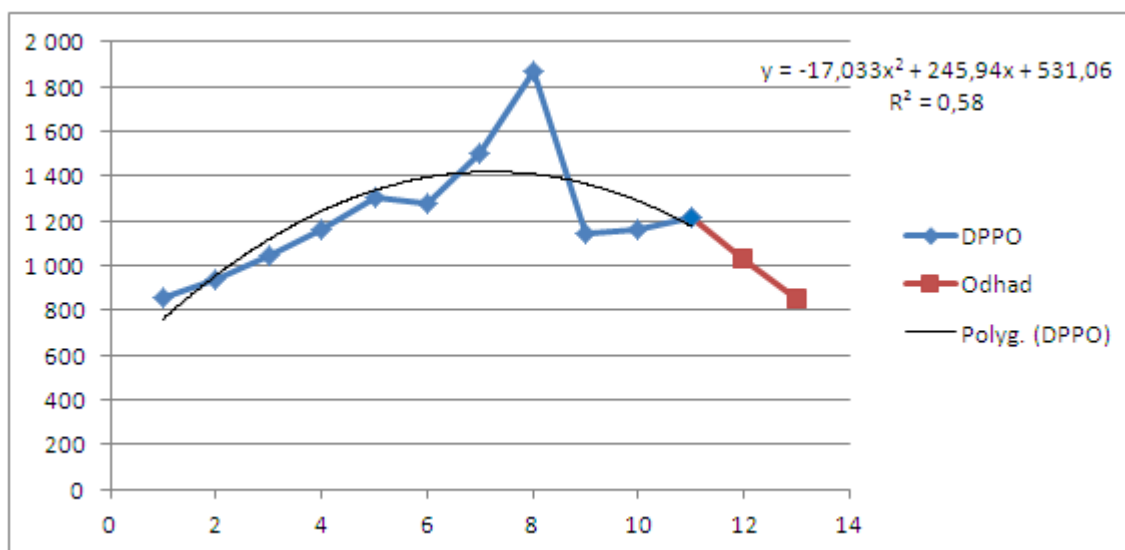
Tabulka 17: Výše a odhad příjmů DPPO obce za období 2001 – 2013 (v tis. Kč)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
x	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
y	855	941	1 046	1 159	1 301	1 273	1 499	1 864	1 144	1 158	1 215	1 030	850

zdroj: vlastní zpracování

Stejně jako DPH je i DPPO ovlivněna ekonomickou situací v zemi, proto i zde je výrazně patrný propad mezi roky 2008 a 2009 (viz. Obrázek 8). V následujících letech je zohledněna pouze část DPPO, která patří do kategorie sdílených daní (DPPO bez daně placené obcí). Odhad regresní analýzy velikosti příjmů DPH rozpočtu obce Cerekvice nad Loučnou

předpokládá pro rok 2012 příjem ve výši 1 030 tis. Kč a pro rok 2013 příjem ve výši 850 tis. Kč. To znamená celkový propad oproti roku 2011 o více než 30 %.

Obrázek 8: Regresní analýza příjmů DPPO v letech 2001 - 2013

zdroj: vlastní zpracování

5.3.4 Výlučné daně

Výlučné daně jsou takové daně, jejichž celý (100 %) výnos je příjmem rozpočtu obcí. Mezi tyto daně patří daň z nemovitostí, příjmy ze správních a místních poplatků a příjmy z daně z příjmů právnických osob placené obcemi. Z výčtu těchto daní je pro obec nejvýznamnější příjem z daně z nemovitostí. V obci Cerekvice nad Loučnou tvoří za celé sledované období stabilní podíl na celkových daňových příjmech ve výši 14 %.

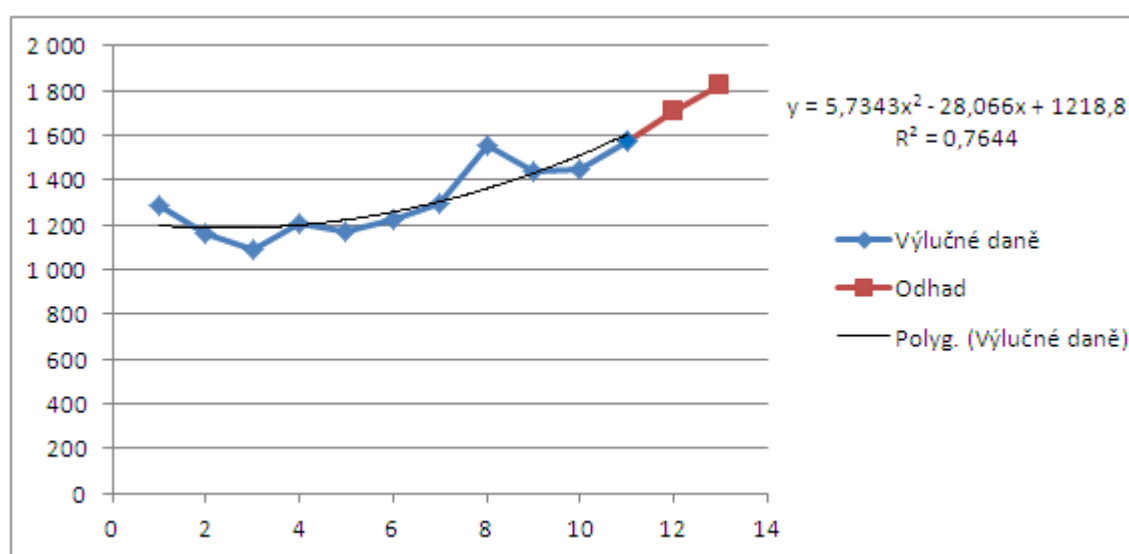
Pro potřebu analýzy byla následně sestavena Tabulka 18. Tato tabulka zachycuje jak skutečnou výši daňového výnosu za sledované roky, tak také odhad na roky 2012 a 2013, který byl vytvořen pomocí regresní analýzy. Vlastní analýza byla provedena regresní funkcí, sestavený polynomický trend je ve tvaru $y = 5,7343x^2 - 28,066x + 1\,218,8$ a hodnota indexu determinace R^2 činí 0,7644.

Tabulka 18: Výše a odhad příjmů výl. daní obce za období 2001 – 2013 (v tis. Kč)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
x	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
y	1 283	1 159	1 091	1 209	1 172	1 227	1 295	1 559	1 438	1 446	1 577	1 708	1 823

zdroj: vlastní zpracování

Na Obrázku 9 je jasně patrný rostoucí trend velikosti příjmů výlučných daní rozpočtu obce. Nejvyšší podíl na tomto trendu má daň z nemovitosti, u které je za celé sledované období trend rostoucí. Další v pořadí jsou výnosy z místních poplatků, které také v období let 2001 – 2011 neustále rostou. Správní poplatky naopak klesají, nicméně jejich celkový podíl je tak zanedbatelný, že nám celkový trend nijak nezkrusují. Odhad regresní analýzy velikosti příjmů DPH rozpočtu obce Cerekvice nad Loučnou předpokládá pro rok 2012 příjem ve výši 1 708 tis. Kč a pro rok 2013 příjem ve výši 1 823 tis. Kč. To znamená celkový nárůst oproti roku 2011 o více než 15 %.

Obrázek 9: Regresní analýza příjmů výlučných daní v letech 2001 - 2013

zdroj: vlastní zpracování

5.3.5 Shrnutí odhadů jednotlivých výnosů daní v období 2012 – 2013

Hodnocení a vývoj jednotlivých daňových příjmů rozpočtu obce ve sledovaném období 2001 – 2011 bylo základem pro stanovení předpokladu výše daňových příjmů rozpočtu obce Cerekvice nad Loučnou pro období let 2012 – 2013.

Po analyzování všech dostupných údajů je možné předpovídat budoucí vývoj daňových příjmů rozpočtu obce, jak je uvedeno v Tabulce 19.

Tabulka 19: Shrnutí budoucího vývoje daňových příjmů obce na roky 2012 - 2013

Daň	v tis. Kč		v %	
	2012	2013	2012	2013
DPH	3 064	3 224	41%	42%
DPFO	1 679	1 723	22%	23%
DPPO	1 030	850	14%	11%
Výlučné daně	1 708	1 823	23%	24%
Celkem	7 481	7 620	100%	100%

zdroj: vlastní zpracování

V případě porovnávání v absolutních údajích v Kč, je možné si povšimnout, že celkové daňové příjmy oproti předchozím sledovaným rokům vzrostly (pro porovnání v Tabulce 12 uvedeny celkové daňové příjmy v tis. Kč). Nejvyšší daňové příjmy byly zaznamenány v roce 2011 a činily 7 078 tis. Kč, což by byl v porovnání s odhadem na rok 2013 absolutní nárůst o 542 tis. Kč (odhad je však pouze orientační, v regresní analýze nejsou zohledněny změny v RUD pro rok 2013). V případě porovnání procentního zastoupení jednotlivých daňových příjmů na celkových daňových příjmech rozpočtu, by mohl být vývoj následující: u DPH by nemělo téměř dojít ke změně, zaujímá od roku 2010 stabilně podíl kolem 40 %, stejné je to u daně z příjmů fyzických osob, kde se od roku 2010 pohybuje procentní podíl lehce nad hranicí 20 %. U daně z příjmů právnických osob by mohl být již znatelný posun v procentním zastoupení směrem dolů, kde z původních 18 % by mohlo dojít ke snížení na 11 %. Oproti tomu výlučné daně by mohly zaznamenat nárůst z původních zhruba 20 % na 24 % v roce 2013.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo analyzovat vývoj daňových příjmů plynoucích do rozpočtu obce Cerekvice nad Loučnou za období let 2001 – 2011. Následně měl být proveden pomocí regresní analýzy odhad vývoje daňových příjmů rozpočtu obce na roky 2012 a 2013.

V práci byl nejprve vysvětlen pojem obec a další pojmy s tím související. Mezi ně patří působnost obce, orgány obce a rozpočet obce. V následující kapitole byly definovány daně, jejichž výnosy plynou do rozpočtu obce. Prostor v této kapitole byl věnován také rozpočtovému určení daní, které je pro daňové příjmy plynoucí do rozpočtu obce zásadní. Ve třetí kapitole byla ozřejmena problematika časových řad a regresní analýzy. Následující kapitola byla věnována charakteristice obce Cerekvice nad Loučnou. Závěrečná část práce se zabývala samotnou analýzou vývoje daňových příjmů plynoucích do rozpočtu obce včetně využití regresní analýzy pro odhad dalšího vývoje daňových příjmů.

Daňové příjmy zauímají v rozpočtech obcí jednu z nejdůležitějších pozic. Nejvýraznějšími daňovými příjmy obce Cerekvice nad Loučnou ve sledovaném období byly příjmy z daně z přidané hodnoty, daně z příjmů fyzických a právnických osob, tedy sdílené daně. Ovlivnit jejich velikost však není v pravomoci obce.

Během sledovaného období došlo k několika zásadním změnám v nastavení rozpočtového určení daní. Rozpočtové určení daní přímo ovlivňuje výši a podíl jednotlivých daňových příjmů, které plynou do rozpočtu obce. Zatím žádná z novel rozpočtového určení daní nedokázala uspokojit potřeby všech obcí v celém jejich spektru, nicméně v posledních letech došlo k zlepšení podmínek zejména u malých obcí.

Jak je patrné z provedené analýzy, nejhorším obdobím pro obec Cerekvice nad Loučnou (a dá se předpokládat, že nejen pro ni) byl, co se daňových příjmů týká, rok 2009. Došlo k propadu výnosů všech sdílených daní, rekordní propad však byl zaznamenán u daně z příjmů právnických osob, kde došlo k meziročnímu poklesu mezi lety 2008 – 2009, který činil 38,6 %.

Svěřené daně znamenají pro obec Cerekvice nad Loučnou stabilní příjem, zejména potom daň z nemovitosti, jejíž výnos je za celé sledované období téměř neměnný a tvoří zhruba 14 % podíl na celkových daňových příjmech.

Tato práce shrnuje daňové příjmy rozpočtu obce Cerekvice nad Loučnou za období jedenácti let a díky použití statistických metod je zde i odhad budoucího vývoje na roky 2012 a 2013, což by mohlo být pro obec přínosné.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] HAMERNÍKOVÁ, B., MAAYTOVÁ, A. et al. Veřejné finance. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, 340 s. ISBN 978-80-7357-497-0
- [2] HENDRYCH, D. a kol. Správní právo. Obecní část. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 826 s. ISBN 978-80-7179-254-3
- [3] HINDLS, R., HRONOVÁ, S., SEGER, J., FISCHER J. Statistika pro ekonomy. Osmé vydání. Praha: Professional Publishing, 2007, 415 s. ISBN 978-80-86946-43-6.
- [4] JÍLEK, M. Fiskální decentralizace, teorie a empirie. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008, 428 s. ISBN 978-80-7357-355-3
- [5] KUBANOVÁ, J. Statistické metody pro ekonomickou a technickou praxi. Vydání třetí. Bratislava: STATIS, 2008, 247 s. ISBN 978-80-85659-47-4.
- [6] KUBÁTOVÁ, J. Statistické metody pro ekonomickou praxi. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004, 114 s. ISBN 80-244-0806-6
- [7] KUBÁTOVÁ, K. Daňová teorie a politika. 4. vydání. Praha: ASPI a.s., 2006, 279 s. ISBN 80-7357-205-2.
- [8] KUČERA, M. Naši u nás v Cerekvici nad Loučnou a na Peklích, Tisk: HRG Litomyšl, náklad 400 ks. (nepublikováno, bez ISBN).
- [9] PEKOVÁ, J. Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.
- [10] PROVAZNÍKOVÁ, R. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2009, 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9
- [11] PROVAZNÍKOVÁ, R. Místní finance pro kombinovanou formu studia. I. díl, Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006, 122 s. ISBN 80-7194-835-7-55-704-06
- [12] PROVAZNÍKOVÁ, R. Místní finance pro kombinovanou formu studia. II. díl, Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006, 154 s. ISBN 80-7194-873-X-55-743-06
- [13] STEJSKAL, J. Daňová teorie a politika pro kombinovanou formu studia. I. díl, Pardubice: Univerzita Pardubice, 2008, 94 s. ISBN 978-80-7395-097-2
- [14] STEJSKAL, J. Daňová teorie a politika pro kombinovanou formu studia. II. díl, Pardubice: Univerzita Pardubice, 2008, 87 s. ISBN 978-80-7395-146-7

- [15] VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. Daňový systém ČR 2010. 10. vyd. Praha: VOX a.s., 2010, 355 s. ISBN 978-80-86324-86-9.

ZÁKONY

- [16] Vyhláška č. 323/2002 Sb. o rozpočtové skladbě. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002.
- [17] Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.
- [18] Zákon České národní rady č. 586/1992 Sb. o dani z příjmů. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1992.
- [19] Zákon České národní rady č. 338/1992 Sb. o dani z nemovitosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1992.
- [20] Zákon č. 235/2004 Sb. o dani z přidané hodnoty. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004.
- [21] Zákon č. 295/2012 Sb. o rozpočtovém určení daní. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [22] Portál územního plánování – obce, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online]. [cit. 2013-05-15]. Dostupné z: <http://portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/obce.asp>
- [23] Spolek JURISTIC, *Samostatná a přenesená působnost obce* [online]. [cit. 2013-05-15]. Dostupné z: <http://spravni.juristic.cz/154292/clanek/spravni2.html>
- [24] Pardubický kraj, Rozpočet a finance, *Rozpočet a rozpočtový proces obce* [online]. [cit. 2013-05-17]. Dostupné z: <http://www.pardubickykraj.cz/metodika-rozpocet-a-finance>
- [25] Mikroregion Litomyšlsko, *O Mikroregionu Litomyšlsko* [online]. [cit. 2013-05-29]. Dostupné z: <http://www.litomyslsko.cz/>
- [26] Oficiální stránky obce Cerekvice nad Loučnou, *Některá významná dochovaná historická data* [online]. [cit. 2013-05-29]. Dostupné z: http://cerekvice.eu/?page_id=11
- [27] Český statistický úřad, *Databáze demografických údajů za obce* [online]. [cit. 2013-06-03]. Dostupné z: http://www.czso.cz/cz/obce_d/index.htm
- [28] Český statistický úřad, *Veřejná databáze* [online]. [cit. 2013-06-03]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=MOS+B04&kapitola_id=370&voa=tabulka&go_zobraz=1&pro_1_27=577936&aktualizuj=Aktualizovat
- [29] Oficiální stránky obce Cerekvice nad Loučnou, *Občanská vybavenost* [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: http://cerekvice.eu/?page_id=18
- [30] Rozpočet obce, *Rozklikávací rozpočet obce* [online]. [cit. 2013-06-20]. Dostupné z: <http://www.rozpocetobce.cz/seznam-obci/577936-cerekvice-nad-loucnou#rok>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha AShrnutí základních historických dat obce

Příloha A

Shrnutí základních historických dat obce

- 1132 - první historická zmínka o obci, kníže Soběslav I. věnoval obec litomyšlskému klášteřu, ležela na trase tzv. Trstěnické stezky, která byla v té době jednou ze spojnic Moravy a Prahy.
- 1307 - zaznamenán pobyt vojska císaře Albrechta
- 1350 - nový dřevěný kostelík (od požáru 1840 stojí na tomto místě kostel zasvěcený sv. Václavu)
- 1366 - první známý rychtář Niklin
- 1421 - zaznamenán průchod husitských vojsk, vojska vyplenila kartuziánský klášter v nedaleké obci Tržek
- 1429 - vyhoření obecního mlýna
- 1680 - existence farní školy (farní kronika)
- 1722 - cerekvický občan luterán Martin Korda byl odsouzen k pokutě 200 zlatých za přechovávání zakázaných knih
- 1794 - postavena nová obecná škola; dvoutřídní od r. 1875
- 1798 - pobyt ruského vojska. Na faře byl ubytován velitel Borodin
- 1813 - vesnicí vedeno mnoho tisíc zajatých Francouzů po bitvě u Lipska
- 1830 - nový kamenný most; původní dřevěný byl několikrát stržen záplavami
- 1840 - ničivý požár zasáhl téměř celou obec
- 1866 - průchod prchajících rakouských vojsk z bitvy u Hradce Králové
- 1876 - zřízen první poštovní úřad v české části litomyšlska
- 1873-75 - vystavěn akciový rolnický cukrovar známý vynikající kvalitou cukru, výroba ukončena r. 1973
- 1880 - založena místní školní rada
- 1882 - zahájena činnost železniční dráhy Choceň – Litomyšl
- 1886 - založena tělocvično-hasičská jednota
- 1914-18 - 1. světová válka – zahynulo 16 cerekvických občanů

- 1929 - návštěva prezidenta Československé republiky, T. G. Masaryka
- 1939 - nová újezdňá základňá škola sloužící dodnes také okolním obcím
- 1945 - kvěťnové události – zahynulo 6 občanů
- 1950 - založeno JZD
- 1980 - obec se stává střediskovou (sdružuje 4 obce)
- 1990 - osamostatnění obce
- 2001 - Parlamentem ČR uděleno právo užívat obecní znak a prapor, vstup obce do Svazku obcí Mikroregionu Litomyšlsko a zapojení do Programu obnovy venkova
- 2003 - vstup obce do Svazu měst a obcí ČR, obec navštívil prezident ČR Václav Klaus s chotí Livií
- 2009 - obec získala Modrou stuhu v soutěži Vesnice roku Pardubického kraje

Zpracováno dle [26]